

“सन्ध्योपासनविधि”

“महिम्नस्तोत्र”

हिन्दी और उर्दू
(लिपि में)

प्रकाशक—प्रेमनाथ शास्त्री (मिजबिहारा काश्मीर)

मूल्य ००-५०

नित्यकर्मविधिः ।

॥ अथ स्नानविधिः ॥

श्रीगणेशाय नमः । आयुर्वलं यशो वर्चः प्रजाधृति-
वस्त्वनि च । ब्रह्मप्रज्ञां च मेधां च त्वं नो देहि वन-
स्पते ॥ यो विश्वचक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत
विश्वतस्पात् । संबाहुभ्यां धमते संपतत्रैर्घावापृथिवी
जनयन्देव एकः ॥ नमोऽस्त्यज्जन्ताय सहस्रमूर्तये
सहस्रपादाक्षिशिरोरुवाहवे । सहस्रनाम्ने पुरुषाय शा-
श्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः ॥ नमः कमलनाभाव
नमस्ते जलशायिने । नमस्ते केशवानन्त वासुदेव नमो-
ऽस्तु ते ॥ गङ्गाप्रयागगयनैमिषपुष्करादितीर्थानि यानि
भुवि सन्ति हरिप्रसादात् । आयान्तु तानि करग्रपुटे
मदीये प्रक्षालयन्तु वदनस्य निशाकलङ्कम् ॥ तीर्थे स्नेयं

१ दातन करना । २ हाथ धोना । ३ बाहे पैर धोना । ४ दाहे
पैर धोना । ५ मुंह धोना ।

तीर्थमेव समानानां भवति । मा नः शंस्यो अरुरुषो
 धूर्तिः प्राणद्वर्त्यस्य । रक्षाऽऽनो ब्रह्मणस्पते ॥ ओंगा-
 यत्र्यै नमः ओं भूर्भुवःस्वस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
 धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ३ ॥ गायत्र्यैव
 शिखामावध्द्य ॥ यज्ञोपवीतं परमं पवित्रं, प्रजापतेर्यत्स-
 हजं पुरस्तात् । आयुष्यमग्र्यं प्रतिमुञ्च शुभ्रं, यज्ञोप-
 वीतं बलमस्तु तेजः ॥ यज्ञोपवीतमसि, यज्ञस्य त्वा,
 उपवीतेन उपनयामि ॥ कृत्वाऽलं पादशौचं विर्मलम-
 ऽथ जलं त्रिःपिवेदुन्मृजेद्विस्तर्जन्यऽङ्गुष्ठाभ्यां संजल-
 मऽभिमृशेन्नासिकारन्ध्रयुग्मम् । अङ्गुष्ठानामिकाभ्यां
 नयनयुगलकं कर्णयुग्मं कनिष्ठाङ्गुष्ठाभ्यां नाभिदेशं

१ यज्ञसूत्र और शिखा १० दोना । २ यज्ञसूत्र गले में पाना ।
 ३ अच्छीतरह पैर धोकर । ४ फिर सफा पानी । ५ तीन बार
 पीकर और दो बार बाहे तरफ संगलिकर छोडना । ६ बाहे हाथके
 बीच में रखे हुई पानी तर्जनी और अंगूठ से । ७ दानो नथनों को
 मलना चाहिये । ८ अंगूठ और अनामिका से दो आंखों को मलना ।
 ९ कनिष्ठा और अंगूठ से दो कानों को । १० फिर नाभिस्थान और
 हृदय को हथेली से ।

हृदयमस्थ तलेनाऽङ्गुलीभिः शिरोऽसौ ॥ प्राणायामः ॥ ओंभूः
 ओंभुवः ओंसः ओमहः ओजनः ओतपः ओसत्यं ओ-
 तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि, धियो यो नः प्रचो-
 दयात् ओं आपोज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्मभूर्भुवःस्वरोम् ॥
 ब्रह्मणोऽभ्यादयः नमो अग्नये अप्सुषदे नम इन्द्राय
 नमो वरुणाय नमो वारुण्यै नमोऽपांपतये नमोऽञ्जः ॥
 अवभृथे त्रिष्टुब्बरुणः । उरुं हि राजा वरुणश्चकार सूर्याय
 पन्थामन्वेतवाउ । अपदे पादा प्रतिधातवे करुताप-
 वक्ता हृदयाविधश्चित् ॥ यमस्य राज्ञो जगती वरुणः

१ सब अङ्गुलियों से सिर और कन्धों को मलना । २ इह मन्त्र
 एकवार पढते २ नाभिस्थान पर रक्तवर्ण ब्रह्मा के ध्यान समेत
 “पूरक” याने अंगूठ से दाहे नथन बान्ध के बाहे नथन से
 आहस्ता २ प्राण चडावना ॥ और दो बार पढते २ हृदय पर
 कृष्णवर्ण विष्णु के ध्यान समेत “कुम्भक” याने अंगूठ से भाक्य
 अङ्गुलियों से बाहे नथन भी बान्ध के प्राण बन्ध रखना ॥ और
 तीन बार पढते २ माथे पर श्वेतवर्ण शिव के ध्यान समेत “रेचक”
 याने अंगूठ उठाकर दाहे नथन से शनैः २ प्राण छोडना ॥ इह
 प्राणायाम की विधि है । ३ नमस्कार । ४ उपस्थान । ५ हाथों से
 पानी में तीनवार मण्डल करना ।

ये ते शतं वरुण ये सहस्रं यज्ञियाः पाशा वितता
 महान्तः । तेभिर्नो देवः सविता बृहस्पतिर्विश्वेदेवा
 मरुतो मुञ्चन्तु स्वर्काः ॥ निचाङ्कुणस्य शुनःशेफस्य
 चापः । सुमित्रिया न आपः ओषधयो भवन्तु दुर्मि-
 त्रियास्तस्मै सन्तु योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥ ये-
 त्किंचेदं वरुण दैव्येजनेऽभिद्रोहं मनुष्याश्चरामसि ।
 अचित्ते यत्तव धर्माय योऽपि म मा नस्तस्मादेनसो देव
 रीरिषः ॥ ओं भूर्भुवः स्वस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
 धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् । ३ । त्रितस्य महा-
 पाङ्क्तिरादित्याः । आदित्या अव हिख्याता दिक्कू-
 लादिवस्पृशः सुतीर्थाः सर्वतो यथा । नुन्नोनेषया
 सुगमऽनेहसो वऊतयः सुऊतयो वऊतयः ॥ मेधाति-
 थेर्गायत्रं विष्णुः । अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णु-
 र्विचक्रमे । पृथिव्याः सप्तधामभिः ॥ भर्गस्य बृहती

१ बाहे तरफ़ तीन जलाञ्जलि छोडना । २ नमस्कार । ३ मिट्टीको
 तीन भाग करके पहलेभाग पर पानी अंगूठ से छोडना । ४ दूसरे
 भागपर । ५ तीसरे भागपर । ६ तीसरे भाग को और चार भाग
 करके, प्रथमभाग पूर्व से नदी में छोडना ।

इन्द्रः । यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयङ्कधि । मघ-
 वञ्छग्धि तव तन्न ऊतिभिर्विद्विषो विमृधो जहि ॥
 शासंस्याऽनुष्टुभो विमृध इन्द्रः । स्वस्तिदा विशस्पति-
 र्वृत्रहा विमृधो वशी । वृषेन्द्रः पुर एतु नः सोमपा
 अभयङ्करः ॥ विरैक्षो विमृधो जहि विवृत्रस्य हनरूज ।
 विमन्युमिन्द्र वृत्रहन्नऽमित्रस्याभिदासतः ॥ वसुंक्रस्य
 त्रिष्टुविन्द्रः । इदं सुमे जरितरः चिकिद्धि प्रतीपं शापं
 नद्यो वहन्ति लोपाशाः सिंहं प्रत्यश्चमत्स्याः क्रोष्टा
 वराहान्निरतत्थ कक्षयात् ॥ यँज्ञस्याऽनुष्टुप् मृत्तिका ।
 अश्वक्रान्ते रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरे । उद्धृतासि
 वराहेण कृष्णेन शतबाहुना । मृत्तिके त्वां च गृह्णामि
 प्रजया च धनेन च । मृत्तिके ब्रह्मदत्तासि कश्यपेना-
 भिमंत्रिता । मृत्तिके हर मे पापं यन्मया दुष्कृतं
 कृतम् । वाचा कृतं कर्म कृतं मनसा यत्तु चिन्तितम् ।
 मृत्तिके देहि मे पुष्टिं त्वयि सर्वं प्रतिष्ठितम् । त्वया

१ दखन से । २ पश्चिम से । ३ उत्तर से । ४ दूसरी मिट्टी
 पानीमें मल नाभिस्थान के ऊपर मलना ।

हृतेन पापेन ब्रह्मलोकं ब्रजाम्यऽहम् ॥ कुत्सस्य रुद्रो
जगती । मा नस्तोके तनये मा न आयौ मा नो गोषु ।
मा नो अश्वेषु रीरिषः । वीरान्मा नो रुद्र भामितो
वधीहविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ ओंभूः ओंभुवः
ओंस्वः ओंमहः ओंजनः ओंतपः । ओंसत्यं ॥ प्राणा-
यामः ॥ तीर्थस्यावाहनं कुर्यात्तत्प्रवक्ष्याम्यऽनन्तरम् ।
कुरुक्षेत्रं गया गंगा प्रभासं पुष्कराणि च ॥ तीर्थान्येतानि
सर्वाणि स्नानकाले भवन्तु मे । प्रपद्ये वरुणं देवमम्भ-
सां पतिमूर्जितम् । याचितं देहि मे तीर्थं सर्वपापाप-
नुत्तये । रुद्रान्प्रपद्ये वरदान्सर्वानऽप्सुषदस्त्वहम् ।
सर्वानऽप्सुषदश्चैव प्रपद्ये प्रणतः स्थितः । देवमऽप्सुषदं
वह्निं प्रपद्येऽघनिघ्नदनम् । आपः पुण्याः पवित्राश्च
प्रपद्ये शरणं तथा । रुद्राश्चाग्निश्च सर्पाश्च वरुणस्त्वाप
एवच । शमयन्त्वाशु मे पापं पुनन्त्वेते सदा मम ।

-
- १ प्रथमांश को चारं भाग करके । पहलाभाग माथे को मलना ।
२ द्वितीय भागसे । इति बाहे कन्दे पर मलना । ४ इति दाहे कन्देपर ।
५ इति सिर को मल कर, प्राणायाम करना । ६ तीर्थों का प्रणाम ।

इत्येवमुक्त्वा कर्तव्यं ततः संमार्जनं जले ॥ अपां पतये
विब्रहे, पाशपाणये धीमहि, तन्नो वरुणः प्रचोदयात्
। ३ । ॐ तत्सद्ब्रह्माऽद्यतावत्तिथावद्याऽमुकमासस्या-
मुकपक्षस्य तिथावऽमुकायामाऽत्मनो वाङ्मनःकायो-
पार्जितपापनिवारणार्थं श्रीविष्णुप्रीत्यर्थमऽमुकनद्याः
प्रवाहे स्नानमऽहं करिष्ये ओंकुरुष्व ॥ ओंतेद्विष्णोः
परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥
तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते विष्णोर्य-
त्परमं पदत् ॥ ओंभूः ओंभुवः ओंस्वः ओमहः ओंजनः
ओंतपः ओंसत्यम् ॥ ओंहंसंः शुचिषद्वसुरऽन्तरिक्षस-
द्भोता वेदिषदऽतिथिर्दुरोणसत् । नृषद्वरसद्वतसद्योम
सदऽब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतम् ॥ ओंनमो
देवेभ्यः । कण्ठोपवीती । स्वाहा ऋषिभ्यः । अपसव्येन ।
स्वधा पितृभ्यः । सव्येन । आब्रह्मस्तम्बपर्यन्तं ब्रह्माण्डं

१ तीसरा भाग पानी की अञ्जली में रखके संकल्प पढ़के नदी में
छोड़ना । २ सिर को अञ्जली से पानी फीकना ॥ ३ सिर को
छिटकना । ४ उपस्थान ।

सचराचरं जगत्तृप्यतु तृप्यतु तृप्यतु एवमस्तु ॥ धृत्त्व-
 गऽस्थिगतं पापं जन्मान्तरकृतं च यत् । तन्मे हरस्स
 कल्याणि मूर्ध्नि स्पर्शेन वैष्णवि ॥ युवा सुवासाः परि-
 वीत आगात्स उश्रेयान्भवति जायमानः । तन्धी-
 रासः कवय उन्नयन्ति साध्यो मनसा देवयन्तः ॥
 अस्मैत्कुले तु ये जाता अपुत्रा गोत्रवर्जिताः । ते
 पिबन्तु मया दत्तं वृक्षनिष्पीडनोदकम् ॥ इति स्नान-
 विधिः ॥

॥ अथ सन्ध्योपासना ॥

श्रीमहागायत्र्यै नमः । सावित्र्यै नमः । सरस्वत्यै
 नमः ॥ ओंप्रणवस्य ऋषिर्ब्रह्मा, गायत्रं छन्द एव च ।
 देवोऽग्निर्व्याहृतिषु च, विनियोगः प्रकीर्तितः ॥ प्रजा-
 पतेर्व्याहृतयः, पूर्वस्य परमेष्ठिनः । व्यस्ताश्चैव सम-
 स्ताश्च, ब्राह्ममऽक्षरमोमिति ॥ व्याहृतीनां समस्तानां,
 दैवतं तु प्रजापतिः । व्यस्तानामऽयमऽग्निश्च, वायुः

१ चौथमा भाग से माथे पर तिलक करना । २ वस्त्र पहनना ।
 ३ लंगूठी निचोडना । ४ नमस्कार करना ।

सूर्यश्च देवताः ॥ छन्दश्च व्याहृतीनामेकाऽक्षराणामु-
 क्ताख्यं, द्व्यक्षराणामस्त्युक्ताख्यम् । विश्वामित्र ऋषि-
 छन्दो, गायत्रं सविता तथा ॥ देवतोपनये जप्ये,
 गायत्र्या योग उच्यते । आवाहयामि गायत्रीं, सर्व-
 पापप्रणाशिनीम् ॥ न गायत्र्याः परं जप्यं, न व्याहृ-
 तिसमं हुतम् । आगच्छ वरदे देवि, जपे मे सन्निधौ
 भव ॥ गायन्तं त्रायसे यस्माद्गायत्री त्वं ततः स्मृता ।
 अग्निर्वायुश्च सूर्यश्च बृहस्पत्याप एव च ॥ इन्द्रश्च वि-
 श्वेदेवाश्च देवताः समुदाहृताः । एवमाऽऽर्षं छन्दो
 दैवत, विनियोगं चाऽनुस्मृत्य ॥ गायत्र्या शिखामा-
 ऽवद्ध्य, गायत्र्यैव समन्ततः । आत्मनश्चापः परि-
 क्षिप्य, प्राणायामं कुर्यात् ॥ ओजोऽसीति गायत्रीमा-
 ऽऽवाह्य देवानामाऽर्षम् ॥ ओजोऽसि सहोऽसि बलम-
 ऽसि भ्राजोऽसि देवानांधाम नामासि । विश्वमऽसि
 विश्वायुः सर्वमऽसि सर्वायुरऽभिभूः ॥ ओंभूः ओंभुवः
 ओंस्यः ओमहः ओजनः ओतपः ओसत्यं ओतत्सवि-

१ अपने आपको छडक के अञ्जलि करना । २ प्राणायाम करने का मंत्र ।

तुर्वरेण्यं, भर्गो देवस्य धीमहि, धियो यो नः प्रचोद-
 यात् ओं आपो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरोम् ॥
 ओं अग्निश्च मा मन्युश्च, मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः
 पापेभ्यो रक्षन्ताम् । यदऽह्ना पापमऽकार्ष, मनसा
 वाचा हस्ताभ्यां, पद्भ्यामुदरेण शिश्ना । अहस्तदऽवलु-
 म्पतु, यत्किञ्चिद्दुरितं मयीदमऽहमाऽपोऽमृतयोनौ सत्ये
 ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ ॥ ओं सूर्यश्च मा मन्युश्च,
 मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः पापेभ्यो रक्षन्ताम् । यद्वाज्या
 पापमकार्ष, मनसा वाचा हस्ताभ्यां, पद्भ्यामुदरेण
 शिश्ना । रात्रिस्तदऽवलुम्पतु, यत्किञ्चिद्दुरितं मयीद-
 मऽहमाऽऽपोऽमृतयोनौ सूर्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥
 ॥ ओं आपः पुनन्तु पृथिवीं, पृथिवी पूता पुनातु
 माम् । पुनातु ब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्म पूतं पुनातु माम् ।
 यदुच्छिष्टमऽभोज्यं वा, यद्वा दुश्चरितं मम । सर्वं
 पुनन्तु मामाऽऽपोऽसतां च प्रतिग्रहं जुहोमि स्वाहा ॥

१ सायं की तीन आचमन । २ प्रातः की तीन । ३ मध्याह्न
 की तीन आचमन करना ।

आपो हिष्ठा मयोभुवस्तो न ऊर्जे दधात न ।
 मँहे रणाय चक्षसे ॥ यो वः शिवतमो रसस्तस्य भा-
 जयतेह नः । उँशतीरिव मातरः ॥ तँसा अरंगमाम
 वो यर्स्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥
 हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका, यासु जाताः कश्यपो
 यास्विन्द्रः । या अग्निं गर्भं दधिरे विरूपास्ता न आपः
 शंस्योना भवन्तु ॥ १ ॥ ओँयासां देवा दिवि कृण्वन्ति
 भक्ष्यं, या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति । या० ॥ २ ॥
 ओँयासां राजा वरुणो याति मध्ये, सत्याऽनृते अव-
 पश्यञ्जनानाम् । या० ॥ ३ ॥ ओँशिवेन मा चक्षुषा
 पश्यताऽऽपः शिवया तन्वोपस्पृशत त्वचं मे । मधुश्च्युतः
 शुचयो याः पावकास्ता न आपः शंस्योना भवन्तु
 ॥ ४ ॥ ओँशन्नो देवीरऽभीष्टय आपो भवन्तु पीतये,
 शंयोरऽभिस्रवन्तु नः ॥ ५ ॥ ओँशन्न आपो धन्वन्याः,
 शन्नः सन्त्वऽनूप्याः । शन्नः समुद्रिया आपः शमुनः

१ छोतेको छिडकना । २ पैरों को । ३ सिरको । ४ छाते को ।
 ५ पैरों को । ६ सिर को । ७ सिर को । ८ छाते को । ९ पैरों को ।
 १० छाते और सिरको फी मंत्र से ।

सन्तु कृप्याः ॥ ६ ॥ आपो अस्मान्मातरः शुन्धयन्तु
 घृतेन मा घृतपाः पुनन्तु । विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्तु
 देवीरुदिदाभ्यः शुचिरापूत एमि ॥ ७ ॥ इदमापः
 प्रवहत यत्किञ्चिदुरितं मयि । यद्वाहमभिदद्रोह यद्वा
 शेष उतानृतम् ॥ ८ ॥ मुञ्चन्तु मा शपथ्यादऽथो
 वारुण्यादुत । यथो यमस्य पङ्क्तीशात्सर्वस्मादेव कि-
 ल्विषात् ॥ ९ ॥ यज्जाग्रद्यत्सुप्तः पापमभिजगाम ।
 सर्वस्मान्मा तस्मादेनसः प्रमुञ्चतु ॥ १० ॥ दधि-
 क्राव्णो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः । सुरभि नो
 मुखाकरत्प्रण आयूंषि तारिषत् ॥ ११ ॥ ओँद्रुपदा-
 दिवेन्मुमुचानः, स्विन्नः स्नात्वी मलादिव । पूतं पवि-
 त्रेणेवाऽज्यमाऽऽपः शुन्धन्तु मैनसः ॥ ओँकृतं च सत्यं
 चाभीद्धात्तपसोऽध्यजायत । ततो रात्रिरऽजायत,
 ततः समुद्रो अर्णवः ॥ समुद्रादऽर्णवादऽधि, संव-
 त्सरो अजायत । अहोरात्राणि व्यदधद्विश्वस्य मि-

१ बाहे तरफ तीन जलाञ्जलि सँग के छोड़ना । २ पानी में हाथों से तीन आवर्तन करना ।

पतो वशी ॥ सूर्याचन्द्रमसौ धाता, यथापूर्वमऽकल्पयत् ।
 दिवं च पृथिवीं, चाऽन्तरिक्षमऽथो स्वः ॥ ओंभूः ओं-
 भुवः ओंस्वः ओमहः ओंजनः ओंतपः ओंसत्यम् ॥ ओं-
 अन्तश्चरसि भूतेषु, गुहायां विश्वतो मुखः । त्वं यज्ञस्त्वं
 वषट्कार, आपो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरोम् ॥
 प्राणायामः ॥ ओंभूर्भुवःस्वस्तस्वितु० ३ ॥ ओं-
 उद्वयन्तमसस्परि, ज्योतिष्पश्यन्त उत्तरम् । देवं देवत्रा
 सूर्यमऽग्नम् ज्योतिरुत्तमम् ॥ ओंउदुत्यं जातवेदसं,
 देवं वहन्ति केतवः । दशे विश्वाय सूर्यम् ॥ ओंचित्र-
 न्देवानामुदगादनीकं, चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याऽग्नेः । आ
 ग्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं, सूर्य आत्मा जगतस्तस्थु-
 षश्च ॥ ओंतच्चक्षुर्देवहितं, पुरस्ताच्छुक्रमुचरत् । पश्येम
 शरदः शतं, जीवेम शरदः शतम् ॥ ओंहंसः शुचिष-
 द्वसुरऽन्तरिक्षसद्धोता वेदिपदऽतिथिर्दुरोणसत् । नृपद्व-
 रसद्वतसद्व्योमसद्वज्रा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतम् ॥

१ सिर को छिडकना । २ तीन आचमन । ३ सूर्यके संमुख तीन
 जलाञ्जलि छोडना । ४ उपस्थान ।

ओंविभ्राड्वृहत्पिबतु, सोम्यं मध्वायुर्दधद्यज्ञपता अवि-
 हुतम् । वातजूतोयो, अभिरक्षत्यात्मना, प्रजा पिपतिं
 बहुधा विराजति ॥ ओंआनुष्टुभस्य सूक्तस्य, त्रिष्टुब-
 ऽन्तस्य देवता । विश्वात्मा पुरुषः साक्षाद्विर्नारायणः
 स्मृतः ॥ “ओंपुरुषमेधाः पुरुषस्य नारायणस्याऽऽर्घम् ॥”
 ओमहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमिं
 विश्वतो वृत्ताऽऽत्यतिष्ठदशांगुलम् ॥ पुरुष एवेदं सर्वं,
 यद्भूतं यच्च भव्यम् । उताऽमृतत्वस्येशानो, यदऽग्नेना-
 ऽतिरोहति ॥ एतावानस्य महिमाऽतो ज्यायांश्च
 पुरुषः । पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यऽऽमृतं
 दिवि ॥ त्रिपादूर्ध्वं उदैत्पुरुषः, पादोऽस्येहाऽभवत्पुनः ।
 ततो विश्वं व्यक्रामत्साशनाऽनशने अग्नि ॥ तस्माद्वि-
 राडऽजायत विराजो अधिपुरुषः । स जातो अत्यरि-
 च्यत पश्चाद्भूमिमस्थो पुरः ॥ यत्पुरुषेण हविषा देवा
 यज्ञमऽतन्वत । वसन्तो अस्याऽऽसीदाऽऽज्यं, ग्रीष्म
 इध्मः शरद्विः ॥ तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्पुरुषं जातम-

अतः । तेन देवा अयजन्त, साध्या ऋषयश्च ये ॥
 तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः, संभृतं पृषदाऽऽज्यम् । पशूंस्तान्श्चे
 वायव्यानाऽऽरण्यान्ग्राम्यांश्च ये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत
 ऋचः सामानि जज्ञिरे । छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजु-
 स्तस्मादऽजायत ॥ तस्मादऽश्वा अजायन्त, ये के चोभ-
 यादतः । गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाता अजावयः ॥
 यत्पुरुषं व्यदधुः, कतिधा व्यकल्पयन् । मुखं किम-
 ऽस्य कौ बाहू, का ऊरू पादा उच्येते ॥ ब्राह्मणोऽस्य
 मुखमाऽऽसीद्बाहू राजन्यः कृतः । ऊरू तदऽस्य यद्वै-
 श्यः, पद्भ्यां शूद्रो अजायत ॥ चन्द्रमा मनसो जात-
 श्चक्षोः सूर्यो अजायत । मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च, प्राणाद्रायु-
 रऽजायत ॥ नाभ्या आसीदऽन्तरिक्षं, शीर्ष्णो घौः
 समवर्तत । पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्तथा लोकानऽक-
 ल्पयन् ॥ सप्ताऽस्याऽऽसन्परिधयस्त्रिः सप्त समिधः
 कृताः । देवा यद्यज्ञं तन्वाना, अवधन्पुरुषं पशुम् ॥ यज्ञेन
 यज्ञमऽयजन्त देवा, स्तानि धर्माणि प्रथमान्याऽऽसन् ।
 ते ह नाकं महिमानः सचन्त, यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति

देवाः ॥ ब्रह्मणस्त्रिष्टुप् मनः ॥ ओं यज्जाग्रतो दूर-
 मुदैति दैवं, तदु सुप्तस्य तथैवैति । दूरंगमं ज्योतिषां
 ज्योतिरेकं, तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ येन कर्मा-
 ण्यऽपसो मनीषिणो, यज्ञे कृण्वन्ति विदथेषु धीराः ।
 यदऽपूर्वं यक्ष्मऽन्तः प्रजानां, तन्मे० ॥ यत्प्रज्ञानमुत
 चेतो धृतिश्च, यज्ज्योतिरऽन्तरऽमृतं प्रजासु । यस्मान्न
 ऋते किञ्चन कर्म क्रियते, तन्मे० ॥ येनेदं भूतं भवनं
 भविष्यत्परिगृहीतमऽमृतेन सर्वम् । येन यज्ञस्तायते
 सप्तहोता, तन्मे० ॥ यस्मिन्नुचः सामयजूंषि यस्मिन्प्रति-
 ष्ठिता रथनाभाविवाऽराः । यस्मिंश्चित्तं सर्वमोतं प्रजानां,
 तन्मे० ॥ सुषारथिरऽश्वानिव यन्मनुष्यान्नेनीयतेऽभी-
 शुभिर्वाजिन इव । हृत्प्रतिष्ठं यदऽजरं यविष्ठं, तन्मे० ॥
 अथ य एष एतस्मिन्मण्डले, पुरुषो यश्चैष हिरण्यमयः
 पुरुषः । अथ य एष एतस्मिन्मण्डले, पुरुषोऽयमेव सौर्य
 दक्षिणोऽक्षन्पुरुषः ॥ शुक्रियं रुद्रस्य । य उदगात्पुरस्तान्म-
 हतो अर्णवाद्भिर्भाजमानः सरिरस्य मध्ये । स मामृषभो

रोहिताक्षः, सूर्यो विपश्चिन्मनसा पुनातु । यद्वत्त्वाऽवा-
 दिष्म तन्मा मा हिंसीत्सूर्याय विभ्राजाय वै नमो
 नमः ॥ अं नाभौ । उ हृदि । म शिरसि ॥ भूः पा-
 दयोः । भुवः हृदि । स्वः शिरसि ॥ ओंभूः अङ्गुष्ठाभ्यां
 नमः । भुवः तर्जनीभ्यां नमः । स्वः मध्यमाभ्यां
 नमः । महः अनामिकाभ्यां नमः । जनः कनिष्ठा-
 काभ्यां नमः । तपः सत्यं करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥
 भूः पादयोः । भुवः जान्वोः । स्वः गुह्ये । महः
 नाभौ । जनः हृदि । तपः कण्ठे । सत्यं शिरसि ॥
 ओंभूः हृदयाय नमः । भुवः शिरसे स्वाहा । स्वः
 शिखायै वषट् । महः कवचाय हुँ । जनः नेत्राभ्यां
 वौषट् । तपः सत्यमऽस्त्राय फट् ॥ तत्सवितुरङ्गुष्ठाभ्यां
 नमः । वरेण्यं तर्जनीभ्यां नमः । भर्गो देवस्य मध्य-
 माभ्यां नमः । धीमहि अनामिकाभ्यां नमः । धियो
 योनः कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ प्रचोदयात् करतलकर-
 पृष्ठाभ्यां नमः ॥ तत्पादयोः । सवितुर्जान्वोः । वरेण्यं
 कट्यां । भर्गो नाभौ । देवस्य हृदये । धीमहि कण्ठे ।

धियो नासिकायां । यश्चक्षुषे । नः ललाटे । प्रचोदयात्
 शिरसि ॥ तत्सवितुर्हृदयाय नमः । वरेण्यं शिरसे
 स्वाहा । भर्गो देवस्य शिखायै वषट् । धीमहि कव-
 चाय हुँ । धियो योनः नेत्राभ्यां वौषट् । प्रचोदया-
 दऽस्त्राय फट् ॥ ओं आपःस्तनयोः । ज्योतिर्नेत्रयोः ।
 रसो मुखे । अमृतं ललाटे । ब्रह्मभूर्भुवः स्वरो शिरसि ॥
 तत्समाय नमः । स संपुटाय नमः । वि वितताय नमः ।
 तुर्विस्तीर्णाय नमः । व द्विमुखाय नमः । रे त्रिमुखाय
 नमः । ण्य चतुर्मुखाय नमः । अं पंचमुखाय नमः । भ
 षण्मुखाय नमः । र्गो अधोमुखाय नमः । दे व्यापका-
 ज्जलये नमः । व शकटाय नमः । स्य यमपाशाय नमः ।
 धी ग्रन्थिकायै नमः । म संमुखोन्मुखाय नमः । हि
 विलम्बाय नमः । धी मुष्टिकायै नमः । यो मीनाय
 नमः । यो कूर्माय नमः । नः वराहाय नमः । प्र
 सिंहाक्रान्ताय नमः । चो महाक्रान्ताय नमः । द मुद्गर-
 राय नमः । यात्पल्लवाय नमः ॥ प्राणायामः ॥ अस्य श्री

महागायत्रीशापोद्धारमन्त्रस्य विश्वामित्र ऋषिः, विष्टार-
पङ्क्तिगायत्रं छन्दः, सविता देवता, शापोद्दारे विनि-
योगः ॥ ओं ब्रह्मणाग्निः संविदानो रक्षोहा बाधिता-
मितः । अमीवायुस्ते गर्भं दुर्नामा योनिमाशये १०
“इति ऋग्वेदे” हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः
पतिरेक आसीत् । स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्यै
देवाय हविषा विधेम ॥ १० ॥ “इति यजुर्वेदे” ओं
आवायव्य यावायव्या यान्योर्वायायवः ओंहरोसि
पाप्मानं मे विद्धिः ॥ १० ॥ “इति सामवेदे” सुभद्रा
पावनी सुधा गायत्री विश्वभेषजम् । विशापामेनां
कृत्वा यथास्तं विपरीतन १० “इति अथर्ववेदे” ॥ ॥
तत्संक्षितुरिति मन्त्रस्य, विश्वामित्र ऋषिः, गायत्रं
छन्दः, सविता देवता, आत्मनो वाङ्मनःकायोपा-
र्जितपापनिवारणार्थं नित्यकर्मनिमित्तं चतुर्वर्गसिद्ध्यर्थं
जपे विनियोगः ॥ मुक्ताविद्रुमहेमनीलधवलच्छायैर्मु-
खैस्त्रीक्ष्णैर्युक्तामिन्दुनिबद्धरत्नमुकुटां, तत्त्वाऽऽत्मवर्णा-

१ चार वेदों की चार मंत्रों का दशांश जपना । २ सङ्कल्प
छोड़ना । ३ ध्यान धारना ।

त्मिकाम् । गायत्रीं वरदाभ्याऽङ्कुशकरां, शूलं कपालं
 गुणं शङ्खं चक्रमऽथाऽरविन्दुयुगलं हस्तैर्वहन्तीं भजे ॥
 आगच्छ वरदे देवि, व्यक्षरे ब्रह्मवादिनि । गायत्रि-
 च्छन्दसां मातर्ब्रह्मयोने नमोऽस्तु ते ॥ ३ ॥ ओं भूर्भुवः
 स्वस्तस्वितुर्वरेण्यं, भर्गो देवस्य धीमहि, धियो यो नः
 प्रचोदयादौ ॥ १०८ ॥ प्राणायामः ॥ दशभिर्जन्मचरितं,
 शतेन च पुरा कृतम् । त्रियुगोत्थं सहस्रेण, गायत्री
 हन्ति किल्बिषम् ॥ देवा गातु श्रोत्रियाः । देवा
 गातुविदो, गातुं वित्वा गातुमित मनसस्पत इमं देव-
 यज्ञं स्वाहा, वाचे स्वाहा वाते धाः ॥ ओं नमः प्राच्यै दिशे
 याश्च देवता, एतस्यां प्रतिवसन्ति, एताभ्यश्च वो नमः
 ॥ १ ॥ नमोऽवान्तरायै दिशे ॥ नमो दक्षिणायै दि० ॥
 नमोऽवान्तरायै दि० ॥ नमः प्रतीच्यै दि० ॥ नमो-
 ऽवान्तरायै दि० ॥ नम उदीच्यै दि० ॥ नमोऽवान्तरायै

१ मूलमन्त्र का यथा संभव जप करना । २ तर्पण करना ।
 ३ पूर्व को प्रणाम । ४ अग्निकोण को । ५ दक्षिण को । ६ नैऋत
 कोण को । ७ पश्चिम को । ८ वायव्य कोण को । ९ उत्तर को ।
 १० ईशानकोण को ।

दि० ॥ नम ऊर्ध्वायै दि० ॥ नमोऽधरायै दिशे याश्च
 देवताएतस्यां प्रतिवसन्ति एताभ्यश्च वो नमः ॥ ओं नमो
 ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः ।
 नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते
 कृणोमि ॥ इत्येतासामेव देवतानां सार्ष्टिं सायुज्यं स-
 लोकतां सामीप्यमाप्नोति । य एवं विद्वान् स्वाध्याय-
 मधीते ॥ ब्रह्मादयः सर्वे देवास्तृप्यन्तु । कण्ठोपवीती ।
 सनकादयः सर्वे ऋषयस्तृप्यन्तु तृप्यन्तु ॥ अपसव्येन ॥
 अग्निष्वात्तादयः सर्वे पितरतृप्यन्तु ॥ ३ ॥ देवताभ्यः
 पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च । नमः स्वधा च स्वाहा च
 नित्यमेव भवन्तिवह । ओतत्सद्ब्रह्म अद्य तावत्तिथावित्यादि ॥
 पिता अमुकोमुकगोत्रः स्वधा नमः तृप्यताम् ॥ ३ ॥
 पितामहः । प्रपितामहः ॥ ३ ॥ माता-स्वधा नमः
 तृप्यताम् ॥ ३ ॥ पितामही स्व०, प्रपितामही स्व०,
 मातामहः स्व०, प्रमातामहः स्व०, वृद्धप्रमातामहः
 स्व० मातामही स्व० प्रमातामही स्व० वृद्धप्रमातामही
 स्व० ॥ “इत्थमऽन्यान्सम्बन्धिनश्च तर्पयित्वा” मातृप-

क्षयास्तु ये केचिद्ये चान्ये पितृपक्षजाः । गुरुध्वशुरब-
 न्धूनां ये कुलेषु समुद्भवाः ॥ ये प्रेतभावमापन्ना ये
 चान्ये श्राद्धवर्जिताः । जलदानेन ते सर्वे लभन्तां
 तृप्तिमुत्तमाम् ॥ समस्तमातापितृभ्यो द्वादशदैवतेभ्यः
 पितृभ्यो हिमपानं स्वधा, क्षीरपानं स्वधा, मधुपानं
 स्वधा, तिलोदकं स्वधा, उदकतर्पणं स्वधा । हिमं २ रज-
 तम् ॥ २ ॥ 'सव्येन' नमो देवेभ्यः "कण्ठोपवीती" स्वाहा
 ऋषिभ्यः । "अपसव्येन" स्वधा पितृभ्यः "सव्येन" आब्रह्म-
 स्तम्बपर्यन्तं ब्रह्माण्डं सचराचरं । जगत्तृप्यतु तृप्यतु तृ-
 प्यतु ॥ एवमस्तु ॥ नमो धर्मनिधानाय नमः सुकृतसा-
 क्षिणे । नमः प्रत्यक्षदेवाय भास्कराय नमो नमः । शान्तिः
 पुष्टिस्तथा तुष्टिः सन्तु मे तत्प्रसादतः । सर्वपापप्रशा-
 न्तिश्च तीर्थराज ! नमोऽस्तु ते ॥ इति सन्ध्योपासनाविधिः ॥

॥ अथ नैवेद्यमन्त्राः ॥

अमृतेऽमृताय अमृताय अमृतायतां
 नैवेद्यं । सावित्राणि सावित्रस्य देवस्य ता सवितुः प्र-

१ सूर्य को प्रणाम । २ तीर्थको प्रणाम । ३ दानों हाथों की अंगूठ
 पात्र में रखके पढ़ना ।

शिवमहिमस्तोत्रम्

ॐ महिम्नः पारं ते परमऽविदुषो यद्यऽसदृशी स्तुतिर्ब्रह्मादीना
मपि तदवसन्नास्त्वयि गिरः । अथाऽवाच्यः सर्वः स्वमतिपरि-
णामावधि गृणन्ममाप्येष स्तोत्रे हर निरपवादः परिकरः ॥ १ ॥
अतीतः पन्थानं तव च महिमा वाङ्मनसयोरतद्वावृत्या यं
चकितमभिधत्ते श्रुतिरपि । स कस्य स्तोतव्यः कतिविधगुणः
कस्य विषयः पदे त्वर्वाचीने पतति न मनः कस्य न वचः ॥ २ ॥
मधुस्फीता वाचः परमममृतं निर्मितवतस्तव ब्रह्मन् किं वागऽपि
सुरगुरोर्विस्मयपदम् । मम त्वेतां वाणीं गुणकथनपुण्येन भवतः
पुनामीत्यर्थेऽस्मिन्पुरमथन ! बुद्धिर्व्यवसिता ॥ ३ ॥ तवैश्वर्यं
यत्तज्जगदुदयरक्षाप्रलयकृत्रयीवस्तु व्यस्तं तिसृषु गुणभिन्नासु
द्गुणेषु । अभव्यानामस्मिन्वरद ! रमणीयामरमणीं विहन्तुं व्या-
क्रोशीं विदधत इहैके जडधियः ॥ ४ ॥ किमीहः किंकायः
स खलु किमुपायस्त्रिभुवनं किमाधारो धाता सृजति किमुपा-
दानमिति च । अतर्कैश्वर्ये त्वय्यऽनवसरदुःस्यो हतधियः कुत-

कौञ्च्यं कांश्चिन्मुखरयति मोहाय जगताम् ॥ ५ ॥ अजन्मानां
 लोकाः किमप्यववन्तोऽपि जगतामधिष्ठातारं किं भवविधिः-
 नादृत्य भवति । अनीशो वा कुर्याद्भुवनजनने कः परिकरो यतो
 मन्दास्त्वां अत्यमरवर संशेरत् इमे ॥ ६ ॥ त्रयी सांख्यं योगः
 पशुपतिमतं वैष्णवमिति प्रभिन्ने प्रस्थाने परमिदमधः पथ्यमिति
 च । रुचीनां वैचित्र्याद्भुजुकुटिलनानापथजुषां नृणामेको गम्य-
 स्त्वमसि पयसामर्णव इव ॥ ७ ॥ महोक्षः खट्वाङ्गं परशुरजिनं
 भस्म फणिनः कपालं चेतीयत्तव वरद तत्रोपकरणम् । सुरास्तां
 तामृद्धिं दधति तु भवद्भूप्रणिहितां नहि स्वात्मारामं विषयमृग-
 तृष्णा भ्रमयति ॥ ८ ॥ भ्रुवं कश्चित्सर्वं सकलमपरस्तु भ्रुवमिदं
 परो ध्रौव्याध्रौव्ये जगति गदति व्यस्तविषये । समस्तेऽप्येत-
 स्मिन्पुरमथन! तैर्विस्मित इव स्तवञ्जिह्वेमि त्वा न खलु ननु धृष्टा
 मुखरता ॥ ९ ॥ तवैश्वर्यं यत्नाद्यदुपरि विरिञ्चो हरिरधः परि-
 च्छेत्तुं यातावनलमनलस्कन्दवपुषः । ततो भक्तिश्रद्धाभरगुरु
 गृणद्वां गिरिश! यत्स्वयं तस्ये ताभ्यां तव किमनुवृत्तिर्न
 फलति ॥ १० ॥ अयत्नादासाद्य त्रिभुवनमवैरिव्यतिकरं दशास्यो

यद्वाहूनभृत रणकण्डूपरवशान् । शिरःपद्मश्रेणीरचितचरणाम्भो-
रुहबलेः स्थिरायास्त्वद्भक्तेस्त्रिपुरहर ! विस्फूर्जितमिदम् ॥ ११ ॥
अमुष्य तत्सेवासमधिगतसारं भुजवनं बलात्कैलासेपि त्वदधि-
वसतौ विक्रमयतः । अलभ्या पातालेऽप्यलसचलिताङ्गुष्ठशिरसि
प्रतिष्ठा तस्यासीद्भुवमुपचितो मुह्यति खलः ॥ १२ ॥ यद्वद्विं
सुत्राम्णो वरद ! परमोच्चैरपि सतीमधश्चक्रे बाणः परिजन-
विधेयत्रिभुवनः । न तच्चित्रं तस्मिन्वरिवसितरि तच्चरणयोर्न
कस्याप्युन्नत्यै भवति शिरसस्त्वय्यवनतिः ॥ १३ ॥ अकाण्ड-
ब्रह्माण्डक्षयचकितदेवासुरकृपाविधेयस्यासीद्यस्त्रिनयन ! विषं
संहृतवतः । स कल्माषः कण्ठे तव न कुरुते न श्रियमहो
विकारोपि श्लाघ्यो भुवनभयभङ्गव्यसनिनः ॥ १४ ॥ असिद्धार्था
नैव कचिदपि सदेवासुरनरे निवर्तन्ते नित्यं जगति जयिनो
यस्य विशिखाः । स पश्यन्नीश त्वामितरसुरसाधारणमभूत्सरः
स्पर्तव्यात्मा नहि वशिष्ठ पथ्यः परिभवः ॥ १५ ॥ मही पादा-
घाताद्भजति सहसा संशयपदं पदं विष्णोर्भ्राम्यद्भुजपरिघरुग्ण-
ग्रहगणम् । मुहुर्घौर्दौस्थ्यं यात्यऽनिभृतजटाताडिततटा जगद्र-

क्षायै त्वं नटसि ननु वामैव विश्रुता ॥ १६ ॥ वियद्यापी
 तारागणगुणितफेनोद्गमरुचिः प्रवाहो वारां यः पृषतलघु दृष्टः
 शिरसि ते । जगद्वीपाकारं जलधिवलयं तेन कृतमित्यनेनैवो-
 नेयं धृतमहिम ! दिव्यं तव वपुः ॥ १७ ॥ रथःक्षोणी यन्ता
 शतधृतिरगेन्द्रो धनुरथो रथाङ्गे चन्द्रार्कौ रथचरणपाणिः शर
 इति । दिधक्षोस्ते कोयं त्रिपुरतृणमाडम्बरविधिर्विधेयैः क्रीड-
 न्त्यो न खलु परतन्त्राः प्रभुधियः ॥ १८ ॥ हरिस्ते साहसं
 कमलबलिमाधाय पदयोर्यदेकोने तस्मिन्निजमुदहरन्नेत्रकमलम् ।
 गतो भक्त्युद्रेकः परिणतिमसौ चक्रवपुषस्त्रयाणां रक्षायै त्रिपुर-
 हर जागर्ति जगताम् ॥ १९ ॥ क्रतौ सुप्ते जाग्रत्त्वमसि फल-
 योगे क्रतुमतां क्व कर्म प्रध्वस्तं फलति पुरुषाराधनमृते । अत-
 स्त्वामुत्प्रेक्ष्य क्रतुषु फलदानप्रतिभुवं श्रुतौ श्रद्धां वद्ध्वा दृढपरि-
 करः कर्मसु जनः ॥ २० ॥ क्रियादक्षो दक्षः क्रतुपतिरधीश-
 स्तनुभृतामृषीणामार्षिज्यं शरणद ! सदस्याः सुरगणाः । क्रतु-
 अंशस्त्वत्तः क्रतुफलविधानव्यसनिनो ध्रुवं कर्तुः श्रद्धाविधुरम-
 भिचाराय हि मखाः ॥ २१ ॥ प्रजानार्थं नाथ प्रसभमभिकं

स्वां दुहितरं गतं रोहिभूतां रिरमयिषुमृष्यस्य वपुषा । धनु-
 ष्पाणेर्यातं दिवमपि सपत्राकृतममुं त्रसन्तं तेऽद्यापि त्यजति न
 मृगव्याधरभसः ॥ २२ ॥ अपूर्वं लावण्यं विवसनतनोस्ते
 विमृशतां मुनीनां दाराणां समजनि स कोपव्यतिकरः । यतो
 भग्ने गुह्ये सकृदऽपि सपर्यां विदधतां ध्रुवं मोक्षोऽश्लीलं किमपि
 पुरुषार्थप्रसवि ते ॥ २३ ॥ स्वलावण्याशंसा धृतधनुष्यमऽह्वाय
 तृणवत्पुरः सुष्टं दृष्ट्वा पुरमथन पुष्पायुधमपि । यदि त्वैणं देवी
 यमनिरत देहार्धघटनादवैति त्वामद्वावत वरद मुग्धा युवतयः
 ॥ २४ ॥ श्मशानेष्वाक्रीडा स्मरहर पिशाचाः सहचराश्रिता-
 भस्मालेपः सृगपि नृकरोटीपरिकरः । अमङ्गल्यं शीलं तव भवतु
 नामैवमखिलं तथापि स्मर्तृणां वरद परमं मङ्गलमसि ॥ २५ ॥
 मनः प्रत्यक्चित्ते सविधमवधायात्तमरुतः ग्रहण्यद्रोमाणः
 ग्रमदसलिलोत्सञ्चितदृशः । यदालोक्याह्लादं हृद इव निमज्ज्याऽ-
 मृतमये दधत्यन्तस्तत्त्वं किमपि यमिनस्तत्किल भवान् ॥ २६ ॥
 त्वमर्कस्त्वं सोमस्त्वमसि पवनस्त्वं हुतवहस्त्वमापस्त्वं व्योम त्वमु-
 धरणिरात्मा त्वमिति च । परिछिन्नामेवं त्वयि परिणतां विभ्रतु

गिरं न विद्वस्तत्तत्त्वं वयमिह तु यत्त्वं न भवसि ॥ २७ ॥ त्रयीं
 तिस्रो वृत्तीस्त्रिभुवनमथो त्रीनपि सुरानकाराद्यैर्वर्णैस्त्रिभिरभिद-
 धत्तीर्णविकृति । तुरीयं ते धाम ध्वनिभिरनुरन्धानमणुभिः
 समस्तव्यस्तं त्वां शरणद गृणात्योमिति पदम् ॥ २८ ॥ भवः
 शर्वो रुद्रः पशुपतिरथोग्रः सह महांस्तथा भीमेशानाविति
 यदभिधानाष्टकमिदम् । अमुष्मिन्प्रत्येकं प्रविचरति देव श्रुति-
 रपि प्रियायास्मै धाम्ने प्रणिहितनमस्योस्मि भवते ॥ २९ ॥
 वपुष्पादुर्भावादऽनुमितमिदं जन्मनि पुरा पुरारे ! नैवाहं कचिदपि
 भवन्तं प्रणतवान् । नमन्मुक्तः सम्प्रत्यतनुरहमग्रेष्यऽनति
 मान्महेश ! क्षन्तव्यं तदिदमपराधद्वयमपि ॥ ३० ॥ नमो
 नेदिष्ठाय प्रियदव दविष्ठाय च नमो नमः क्षोदिष्ठाय सरहर
 महिष्ठाय च नमः । नमो वर्षिष्ठाय त्रिनयन यविष्ठाय च नमो
 नमः सर्वस्मै ते तदिदमति सर्वाय च नमः ॥ ३१ ॥ बहलर-
 जसे विश्वोत्पत्तौ भवाय नमो नमः प्रबलतमसै तत्संहारे हराय
 नमो नमः । जनसुखकृते सत्वोद्रिक्तौ मृडाय नमो नमः प्रम-
 हसि पदे निस्त्रैगुण्ये शिवाय नमो नमः ॥ ३२ ॥ कृशपरि-

णति चेतः क्लेशवश्यं कचेदं कच तव गुणसीमोल्लङ्घिनी शश्व-
 द्द्विः । इति चकितमऽमन्दीकृत्य मां भक्तिराऽधाद्वरंदं चर-
 णयोस्ते वाक्यपुष्पोपहारम् ॥ ३३ ॥ सुरभुजगनरेन्द्रैरर्चितस्ये
 न्दुमौलेः ग्रथितगुणगरिम्णो ज्ञानकारुण्यमूर्तेः । सकलगुणव-
 रेण्यः पुष्पदन्ताऽभिधानो व्यदधदऽलघुवृत्तैः स्तोत्रमेतद्गरीयः
 ॥ ३४ ॥ असितगिरिसमं स्यात्कज्जलं सिन्धुपात्रे सुरतरुवर-
 शाखा लेखनी पत्रमुर्वी । लिखति यदि गृहीत्वा शारदा सर्व
 कालं तदपि तव गुणानामीश ! पारं न याति ॥ ३५ श्री-
 पुष्पदन्त मुखपङ्कजनिर्गतेन स्तोत्रेण किल्बिषहरेण हरप्रियेण ।
 कण्ठस्थितेन पठितेन समाहितेन सुग्रीणितो भवति भूतपति-
 र्महेशः ॥ ॥ इत्येषा वाङ्मयी पूजा श्रीमच्छङ्करपादयोः ।
 अर्पिता तेन मे देवः प्रीयतां च सदाशिवः ॥

भैरवस्तुतिः ॥ अतिभीषणकटुभाषणयम-
 किंकरपटलीकृतताडनपरिपीडनमरणागमसमये । उमया सह
 मम चेतसि यमशासन निवसञ्छिव शंकर शिव शंकर हर मे
 हर दुरितम् ॥ १ ॥ अतिदुर्नयचटुलेन्द्रियरिपुसञ्चयदलिते
 पविकर्कशकटुजल्पितखलगर्हणचलिते । शिवया सह मम
 चेतसि शशिशेखर निवसञ्छिव० ॥ २ ॥ भवभञ्जन सुररञ्जन
 खलवञ्चन पुरहन् दनुजान्तक मदनान्तक रविजान्तक भग-
 वन् । गिरिजावर करुणाकर परमेश्वर भयहञ्छिव श० ॥ ३ ॥
 शक्रशासन कृतशासन चतुराश्रमविषये कलिविग्रह भवदुर्ग्रह
 रिपुदुर्बलसमये । द्विजक्षत्रियवनिताशिशुदरकम्पितहृदये शिव०
 ॥ ४ ॥ भवसंभवविविधामयपरिपीडितवपुषं दयितात्मज-
 ममताभरकलुपीकृतहृदयम् । कुरु मां निजचरणार्चननिरतं भव
 सततं शिव० ॥ ५ ॥ इति चामरार्थं जयस्तुत्यादि ।
 शिवस्तोत्रत्रयम् ॥ अथ पञ्चाक्षरषडक्षरशिवस्तुतिः ॥
 नागेन्द्रहाराय त्रिलोचनाय भस्माङ्गरागाय महेश्वराय । देवा-
 धिदेवाय दिगम्बराय तस्मै नकाराय नमःशिवाय ॥ १ ॥

मातङ्गचर्माम्बरभूषणाय समस्तगीर्वाणगणार्चिताय । त्रैलोक्य-
 नाथाय पुरान्तकाय तस्मै मकारा० ॥ २ ॥ शिवामुखाम्भोज-
 विकासनाय दक्षस्य यज्ञस्य विनाशकाय । चन्द्रार्कवैश्वानरलो-
 चनाय तस्मै शिकारा० ॥ ३ ॥ वसिष्ठकुम्भोज्ज्वगौतमादि-
 मुनीन्द्रवन्द्याय गिरीश्वराय । श्रीनीलकण्ठाय वृषध्वजाय तस्मै
 वकारा० ॥ ४ ॥ यज्ञस्वरूपाय जटाधराय पिनाकहस्ताय
 सनातनाय । नित्याय शुद्धाय निरञ्जनाय तस्मै यकाराय०
 ॥ ५ ॥ इति ॥ ॐकारं विन्दुसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति
 योगिनः । कामदं मोक्षदं चैव ॐकारं तं नमाम्यहम् ॥ १ ॥
 न जातो न मृतो यश्च क्षयो यस्य न विद्यते । नमन्ति दैवताः
 सर्वे नकारं तं० ॥ २ ॥ महादेवं महावक्त्रं महाध्यानपरा-
 यणम् । महापापहरं देवं मकारं तं० ॥ ३ ॥ शिवात्परतरो
 नास्ति शिवशास्त्रेषु निश्चयः । शमन्ति सर्वपापानि शिकारं०
 ॥ ४ ॥ वाहनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम् । वामे
 शक्तिधरं देवं वकारं तं० ॥ ५ ॥ यत्र तत्र स्थितो देवः
 सर्वव्यापी महेश्वरः । यो गुरुः सर्वदेवानां यकारं तं० ॥ ६ ॥

अथ ब्राह्मीविद्या ॥ ॐ ॐ ॐ त्रिगुणपुरुष क्षेत्रचर
 मोहं भिन्धि रजस्तमसी भिन्धि, प्राकृतपाशजालं सा-
 वरणं परिहर सत्त्वं गृहाण पुरुषोत्तमोसि सोमसूर्यान-
 लग्रवरपरमधामन् ब्रह्मविष्णुमहेश्वरस्वरूप सृष्टिस्थितिसं-
 हारकारक-भ्रूमध्यनिलय तेजोसि धामासि अमृतात्मन्
 ॐ सत्सत् हंसः शुचिपत् वसुरन्तरिक्षसत् होता वेदिपत्
 अतिथिर्दुरोण-सत् । नृषत्वरसत् ऋतसत् व्योमसत्
 अज्जागोजाऋतजा अद्रिजा ऋतं परंब्रह्मस्वरूप सर्वगत
 सर्वशक्ते सर्वेश्वर सर्वेन्द्रियग्रन्थिभेदं कुरु कुरु परमंपदं
 परामर्शय परमार्गं ब्रह्मद्वारं सर कुमार्गं जहि पाद्लोशिकं
 शरीरं त्यज शुद्धोसि बुद्धोसि विमलोसि क्षमस्व स्वपद-
 मास्वादय आस्वादय स्वाहा ॥ इति ब्राह्मीविद्योपनिषत् ॥

براهمی و درهیا

اوم اوم اوم - ترگونہ ، پورشر ، کھیتڑ چر - موہم ، بھندی
 رجن کشی ، بھندی - پراکرتہ ، پاشہ جالم ، ساورنم ، پری ہر ، ستوم
 گر بانہ ، پڑشو متوسی ، سومہ سوریا نلہ پرور پرہ دھامن ، برحمہ ،
 وشنو ، ہیشور ، سوروپہ ، سرشی ستھتی ، سمہار ، کارکہ ، بھرو دھیہ
 نلیہ ، تھوسی ، دھاماسی ، امرتا من اوم ، تہ ست ہنساشوچی
 شت ، و سورنہ رکھ ست ، ہوتا ویدی شت ، اتھتی ، دورونہ
 ست - نرشت ، ورست رتہ ست ، ویومہ ست ، ابجا ، گوجا ، رتہ جا ،
 اورجا ، رتم ، پرہم ، برہمہ سوروپہ ، سروگتہ ، سروشکتی ، سرویشور ،
 سرویندریہ گرنھتی بھیدم ، کوروکورو ، پرہم پدم ، پرامرشیہ پرمارگم ،
 برہمہ دوارم ، سر ، کو مارگم ، جہی ، شت کوشنکم بشریرم ، تیجہ ، شودھی
 بدھوسی ، ویلوسی ، کھسو سوپدم ، آسوادیہ ، آسوادیہ ، سواہا -

مانگہ، چرامبھر، بھوشنائی، سمتہ، گروانہ، گنارِ چٹائی۔ تریئے، لکویہ
 ناتھائی، پورانشکائی، تسمیئے مکارائی، نماہ شوائی (۲۱) بشوا موکھا مبھوجہ،
 وکاسنائی، دکھسی، یگیہ سی، وناشکائی۔ چندرارکہ، ویشانز، لوچٹائی،
 تسمیئے شیکارائی، نماہ شوائے۔

(۳) وشٹیکو مبھوت بھوگوتماد، مونندر، وندیائی، گریشورائی۔ شری
 نیلہ کنٹھائی، ورشہ دو جائے، تسمیئے وکارائی، نماہ شوائے (۴) یگیہ سوروپائی،
 جٹادھرائی، پناکہ ہستائی، سنا تنائے۔ نیتائی، شودھائی، نرنجنائے،
 تسمیئے یکارائی، نماہ شوائے۔

او مکارم، بندو سیموکتہ، نیتہ، دھیانیتی، یوگناہ۔ کادم، موکھیدا
 چپو او مکارم، تم نمائی (۱) نہ جاتو، نہ مرتو، ییشچہ، کھیو، یسے نہ ودتیے،
 نمٹے دیوتاہ، سروے نکارم تم نمائی ہم۔ (۲) مہادیوم، مہا وکترم، مہا
 دھیانہ پرائیم۔ مہا پاپہ ہرم، دیوم، مکارم تم نمائی ہم۔ (۳) شوات پرترو
 ناستی، شو شاستریے شو نشچیاہ شمنتی، سروپاپائی شیکارم تم نمائی ہم
 (۴) داہنم ورشہو، یسے، واسوکی، کنٹھ بھوشنم۔ وائے شاکتی دھرم
 دیوم، وکارم تم نمائی ہم۔ یترترستھتی دیواہ سروپاپائی مہیشوراہ۔
 یوگور و سرو دیوانام، یکارم تم نمائی ہم۔

بھیر و ستوتی :- اے ، بھی شنہ ، کٹو بھاشنہ ، میہ کٹکر ، پٹلی ۔
 کرتہ ، تاڈنہ ، پری پی ڈنہ ، مرناگہ ، سمیئے ۔ اومیا ، سہہ ، ممہ ، مچے تسی
 میہ ، شاسنہ ، نوسن ۔ شو ، شنکر ، ہرے ہر دور تم ۔ (۱) اتی دُور نیہ ، چٹو
 لیندری ، رپو ، سنجیہ ، دلتے ۔ یہ و ، کرکشہ ، کٹو ، جل پتہ ، کھلہ ، گرہنہ
 چلتے ۔ شویا ، سہہ ، ممہ چے تسی ، ششہ شیکھر ، نوسن ، شو شنکر (مذکورہ)
 (۲) بھو بھجنہ سور ، رجنہ ، کھلہ و بجنہ ، پور ہن ۔ دُوجا تنکہ ، مدنا تنکہ ،
 بھگون ۔ گر جاور ، کرونا کر ، پریشور ، بھہ ہن ، شو شنکر (مذکورہ)
 شکر شاسنہ ، کرتہ شاسنہ ، چتر اشرمہ ، وشیے ۔ کلہ وگرہ ، بھو دور ،
 ۵۔ ، رپو دور بلہ سمیئے ۔ دوجہ ، کھتیرہ ، ویتیا ، ششو ، در ، کمپتہ ، ہر دے
 شو شنکر (مذکورہ)

(۴) بھو ، بھو ، وودھامیہ ، پر پیرتہ ، وپوشم ۔ دیتا تچہ ، متا بھر ، کلوشی
 کرتہ ہر دیم ۔ کور ومام بخہ چر نارچنہ ، نرتم ، بھو ، ستہ تم ، شو شنکر ، شو شنکر
 ہرے ہر دور تم ۔

نچہ اکھر شٹھ اکھر ۔ شو ستوتی ۔ ناگیندر ہارائی ، تر لوچنائی ، بھسا نگہ
 لاگائی ، ہیہ شورائی ۔ دیوا دھی دیوائی ، دگبھرائی ، تسمیئے ، نکارائی ،
 نماہ شوائی ۔ (۱)

نتی ، چتیاہ ، کلیشہ وشیم ، کوچیدم ، کوچہ ، تو ، گوئہ ، سیمو ،
 لنگنی ، شہ شوت رِ دسی - پتی ، چکیتم ، امندی کرنے ، مام حکیتی ،
 رادھات - ورد ، چرنیوستے ، واکیہ پوشپوپہ ہارم -
 (۳۳) سور ، بھوجک ، نریندریئے ، ارجپہ سیندو ، موئے - پرتھیتہ گوئہ ،
 گرمنو ، گیان ، کاروئیہ ، موڑتے - سکھ گئے ، ورینیاہ پشپو
 دننا ، بھدانو ، ویدت ، الوگھ ورتیئے ، ستوترم ، ایے تت
 گری یاہ -

(۳۴) استہ ، گری سمم ، سیات ، کجلم سندھو پاترے سور
 ترو ، ورشا کھا ، لیکھنی ، پترم ، اوروی - لکھتی یدی گرہی تا ،
 شاردھا ، سروکالم تت اپی ، تو ، گنا نام ، اپی شر ، پارم ،
 نہ پاتی - (۳۵) شری ، پشپہ دنہ ، موکھ پنکچہ ، نرگتے نہ ستوترینہ ،
 کلیوشہ ، ہرے نہ ، ہرپرے نہ - کنٹھس تھتے نہ ، پٹھتے نہ ، سیاہی
 تے نہ - سوپری نرتو ، بھوتی بھوتہ پتی ، ہیشاہ - (۳۶) ایٹی شا ،
 وانگئی پوجا ، شری مت شکر پادیوہ ، ارپتا ، تے نہ ، مے ،
 دیواہ ، پری تیام ، چہ - سدا شواہ -

بیت قوم ، نہ بھوسی (۲۷) تریم ، تسرو ، ورتی ، تر بھو و نم ، اتھوترن ،
 اپی ، سوران ، اکارادیئے ، ورئیئے ، تر بھرا بھی ددھترنہ و کرتی - توری
 نیم ، تے ، دھامہ ، دھونی بھر ، اُور نندھا نم ، انوبھی - سمستہ ویستم ،
 توام ، شرنہ دہ ، گرنا یتوم ، پیتی ، پدم (۲۸) بھواہ مشرو ، رُودراہ ، لُشو
 پتر ، اتھو گراہ ، سہہ ، مہان - تتھا ، بھی مے ، شالو ، پیتی ، بیت ، ابھی
 دھانا شٹکم ، ایدم - امو شمن ، پرتیے کم ، پرو چرتی ، دیو شر تر پانی -
 پر یا یاسمئے ، دھامنے ، پرنی ہستہ ، مانہ سیوسی ، بھوتے (۲۹) دیوش ،
 پرادور ، بھاوات ، انومیتم ، پدم جمنی ، پورا - پورارے ، نیواہم ، کوچت
 اپی ، بھونتم ، پر نہ تہ وان کمن ، موکھتاہ ، سم پرتی ، اتنور ، اہم ، اگرے
 پنتی مان - ہمیشہ کھیتویم ، ت ، ایدم ، اپرادھ ، دویم اپی (۳۰) نمو ،
 نے دشتھلے پریرے دو ، دوشٹھائی ، ماچہ ، نمو - نماہ ، کھیودشتھائی ، سمرہر
 ہمیشٹھائی چہ نماہ - نمو ، دوشٹھائی ، ترینہ ، یو دشتھائی ، ماچہ ، نمو - نماہ ،
 سرو سمئیئے ، تے ، ت ایدم ، اتی ، سروائی چہ نماہ ہلہ رجبہ ، دشتوت
 پتو ، بھوائی ، نمو نماہ - پر بل متے ، ت سمہارے ، ہرائی ، نمو نماہ - جنہ
 سوکھ کرتے ، ستودرکتو ، مرٹائی ، نمو نماہ - پر مہ ہسی ، پدے ، نسترئیئے ،
 گوئیئے ، شوائی ، نمو نماہ - (۳۲) کرشہ پر

سوام ، دُوہیترم - گتم روہیت بھوتام ، ررمی شوٹم ، رے ، وپوشا -
 دھنوش پانیر ، یاتم ، دوم اپی ، سپترا ، کرتھ ، اموم ترستھم ، تے دھیانی ،
 تھنہ ، نہ ، مرگہ ویادھ رجبساہ -

(۲۱) اپوروم ، لا ونیم ، ووسنہ ، تنوستے ، ومرتھ تام ، مونی نام دارا
 نام ، سم اجینی ، سہ کوپہ ویتی کراہ - تیوہگنے گوہیے ، سرکت اپی ، سپریام
 ودھتام - دھردم ، موکیو ، شلی لم ، کم اپی ، پورشارتھ پرسہ وتے (۲۳)
 سولاوینا ، شنسا ، دھرتہ ، دھنوشم ، اہناتی ، ترنہ وت ، پاورا ، پلوشٹم ،
 درشتوا ، پورمتھنہ ، پوشپایدھم اپی - یدی ، تریتھم ، دیوی ، میہ نرتہ ، دیے
 ہردھ ، گھٹات - اوتی توام ، ادھاوتہ ، ورد ، موگھدا پوتیاہ (۲۴)
 شمشائے شوا ، کرڈا ، سمربر ، پشاجاہ ، سہچر اسچتا ، بھسالمے پاہ ، سرک اپی ،
 نرک روٹی پرکیراہ - امنیکلم ، شلیکم ، توہوتو ، نامیٹوم ، اکھیلیم تھاپی ، سمرتری
 نام ، ورد ، پریم ، منگلم ، اسی (۲۵) مناہ ، پرتیک ، چتے ، سودھم ، اودھا
 یاتہ ، مہ روتاہ - پرہر شیت روماناہ ، پرہ دہا سلہ لوت ، سنجہ نہ درشاہ -
 یالوکیا ، ہلادم ہرد پوونہ جیامت میے - ددھ تینتس ، تہ توم ، کم اپی مہ
 نس تیکہ بھوان - توم ارکس ، توم سوما توم اسی پوش توم ہوتہ ونس ،
 توم ، آپس ، توم ، دیومہ ، تومہ ، دھر نر آتما ، توم یتی چہ - پرچھنام ، یوگا
 تویی ، پرنتام ، بھرتوگرہم ، نہ ، ودمس ، ماتت تھتوم ، ویم ، ایہم ، تو

یئے، قوم، نہ سی، نو، وائیو، و بھوتا (۱۶) ویت ویاپی، تاراگنہ گونہ
 فنیوت گنہ روچہ۔ پرواہو، واران، یاہ، پرشہ، لگھو، درشاہ، بشرسی
 تے۔ جگت دوی پاکرم، جلد دھی ولہیم، تینہ، کرتہ می۔ تینے نیو نیے ییم،
 دھرتہ مہم، دیویم، تو، وپوہ۔ (۱۷) رتھاہ کھیونی، میتا، شتہ، دھرتہ،
 اگیندرو، دھنور تھو۔ رتھانگے، چند راکو، رتھ چرنہ پانی، شریتی
 ددھ کھیوتے، کویم، ترپور، ترنم آڈمبر، ودھی۔ ودھیے کرڈ نیتو،
 نہ کھلو، پر تنترہ، پر بھو دیاہ (۱۸) ہری ستے، سا سہ سرم، کملہ،
 بہ لم، آدھاپہ، پدیور، یت ایے کوئے، رتھمن، پنجم اودھرت نیتر کہ
 لم۔ گتو، بھکیتو دریکاہ، پر رنم، اسو، چکر، وپوشس، تریانام،
 رکھیا یئے ترپور ہر، جاگرتی، جگتام (۱۹) کرتو، سوئے، جاگرت، قوم
 اسی، پھلہ یوگے، کرتو مہ تام۔ کو کر مہ، پر دو ستم، پھلتی، پور شارادھنم
 رتے۔ اتس توام، اوت پر یجیہ، کرتو شو پھلہ دانہ پر تہ بھووم۔ شرتو،
 شر دھام، بدھا، درڈھ، پرکراہ، کرتو سو جناہ۔ (۲۰) کر یا د کھیو، دکھیا،
 کرتو پتر، ادھی شس، شو بھرتام۔ رشی نام، آرتی جم شرنہ دہ،
 سد سیاہ، سور گناہ۔ کرتو، بھر مشس، توتاہ، کرتو پھلہ، ودھانہ،
 وسیہ نہ نو، درھوم، کرتو، شر دھا، ودھورم، ابھنی چارائی۔ ہی،
 مکاہ۔ (۲۱) پر جانا تھم، ناتھ، پر سہ بھم اچھکم۔

یت باہون، ابھرت، رنہ کنڈ و پروشان۔ شراب، پدمہ شری نی۔ رچ
 نہ، چرنامہجور۔ ہ، بلے بستر یا ستوت، بھکتے، ترپور، ہر، وسفور جیم، پدم۔
 (۱۱) اموشی، توت سیوا، سم ادگتہ، سام، بھوجہ و نم۔ بلات، اکیلے پی،
 توت ادھی، وستو، وکرمہ بیتا۔ البھیا، پاتالے، پسیلہ سہ، چلہ تامگو شٹھ،
 شری۔ پرتشٹھا، تو یاسنت، دھروم، اوپہ چتو، موہیتی، کھلاہ (۱۲)
 یت ردیم، سو ترا منو، ورد پر موچیر اپی، ستم۔ ادھچکرے، باناہ،
 پرجنہ ویدیہ تر بھو وناہ۔ نہ تت چترم، شمن، وروسی تری، توت چرنیو۔
 نہ کیسا پی، اونتیے، بھوتی بشر شس توپی، ونہ تی ہ۔ (۱۳) اکاٹھ برھمانہ
 کھیہ چکیہ، دیوا، سور کرپا۔ ودھیسیا، ست یا، تر نینہ، وشم، سم
 ہرتہ وناہ۔ سہ کلما شاہ، کنٹھ، تو نہ کوڑتے، نہ شریم اہو، وکارو پی
 شلا گھیو، بھو نہ بھئیے بھنگہ، وینی ناہ (۱۴) اسدھار تھا، نیو، کوچت
 اپی، سہ دیوا سر نہ رے، نہ ورتن تے، یتیم، جگہ تی، بجیہ نو، لسی و شکھاہ
 سہ لشن ایشہ، قوام، پتر سور سادھار نم، ابھوت۔ سمرہ، سمر تو یا تما، نہی،
 وشی شو، پتھیہ، پر بھواہ (۱۵) ہی یادا گاتات، ورجہ تی، سہسا سمشہ
 پدم۔ پدم، وشنور بھرامت، بوجہ، پرگہ، روگنہ، گرہ گنم۔ جہور دیور، دویم
 یاتے، نہرتہ جٹا تاڈتہ، تٹا، جگت رکھیہ۔

کویم ، کا نخت ، مؤخریتی ، موہائی ، جگنام ۔

(۵) اجنا نو ، لوکاہ ، کم اوکو و نوتوی ، جگنام ، ادھشتا تارم ، کم ۔ بھو و دھر ،
 اندرتی ، بھوتی ۔ انی شو ، واکوریات ، بھو و نہ ، جنہ نے ، کاہ ، پری کر و یہ
 تو ، مندا ستوام ، تیرور ، سم شے رتہ ، پکے ۔ (۶) تری ، سنا کیم ،
 یوگاہ ، پشو پتی ، متم ، ویشنوم ، ایتی ۔ پر بھینے ، پرستھانے ، پریم پدم اداہ
 پتیم ایتی چہ ۔ روپی نام و پتیریات ، رجو کوٹیلہ ، نانا پتھ جو شام ۔ درنا
 اے کو ، گہ میس ، توم اسی ، پکے سام ، ار نہ و ، یو و (۷) مہیو کھیہ ،
 کھٹوانگم ، پرشور ، اجینم ، بھسمہ ، فناہ ۔ کپالم ، چے تی یت ، تو ، ورو
 تنرو پ کرئم ۔ سوراستام ، تام بر دھم ، ددھتی ، تو بھو ، بھرو ، پرتی
 پتام ۔ نہی سواتما ، رام ، وشہ یہ ، مرگہ ترشنا ، بھرمہ پتی ۔ (۸)
 دھروم ، کشیت ، سرورم ، سکلم ، اپرستو ، دھروم ، پدم ۔ پرو ، درو ویا ،
 درویہ جگہ تی ، گدتی ، ویستہ وشہ یہ ۔ سمتے ، پے قسمن ، پور متھ نہ ، شیر
 وسمتہ ، یو و ستون ، جی ہرے می توا ۔ نہ کھلونہ نو ، درھشتا ، مو کہ رتا ۔
 (۹) تہ ویشوریم ، یت نات ، یت اوپری ، ورنچو ، ہر ا دھا ۔ پرچے توم ،
 یاتو ، انہ لم انہ لس ، کند ، وپوشاہ ۔ تتو ، بھکتی ، شر دھا ، بھر گورو ، گرت
 بھام ، گر شہ یت سویم ، تسے ، تابھیام ، تہ ، کم او ورتی ، نہ پھل تی (۱۰) ایتنا ،
 اسارہے تر بھو و دم ، اویری ، ویتہ کرم ، دشاسیو

۲۳ شونہنس تو تر

(۱) اوم - مہناہ ، پارم تے ، پر مہ وڈو شو ، یدے سہ درشی - ستو تر ، بھادی
نام ، اپنی ، تندو سہ ناس قوی ، گراہ - اتھا واجیاہ ، سرواہ ، سومتی ،
پرنا ما ودھی ، کرن ، مہاپے شس تو ترے ، ہر ، بزا پہ وادہ ، پکراہ
(۲) اتی تاہ ، پنہام ، توچہ ، مہا ، وانگ منہ سہ یور ، اتہ تت ، ویا
ورتیا یم ، چکے تم ، ابھی دھتے ، شرو تر ، اپنی - سہ کسے ، ستوتہ ویاہ ،
کتی وڈھ گوناہ ، کسی ، ویشیاہ ، پدے تور واپچی تے ، پتہ تی ، نہ مناہ
کسی نہ وچاہ -

(۳) مہو سفی تا ، واجاہ ، پر مہ امر تم ، نرمتہ ولس - تہ ویا : مہن ،
کم ، واک ، اپنی سرگورور ، وسمیہ ، پدم - مہ ما تو یے تام ، وانم گنہ
کتھ نہ پونے نہ ، بھوتاہ ، پونامی تیر تھے سمن ، پور متھ نہ ! بدھرا دیوہ
تا - (۴) تہ ویئے ، شوریم ، بیت تت جگت اودیہ رکھیا ، پرلیہ کرت ،
تریہی ، وستو ویستم ، تسر شو ، گنہ بھنا سو ، تہ شو - ابھہ ویانام ، اسمن
ورد ، رمہ نی یام ، ار مہ نم ، وہن ٹوم ، ویا کروشم ، وددھتہ ، یہ جیے کے ،
جڈدھیاہ (۵) کم اپنی ہا ، کم کایاہ ، سہ کھلو ، کم اوپایس ، تر بھونم ، کم آدھار
دھاتا ، سر جتی ، کم اوپا وانم ، ایتی چہ - اتر کیئے ، شور یئے ، قوی ، انہ
وسر دھتھو ، ہمتہ دیاہ - گوتر -

ماتر پکھیا ستویے کے چت ، بے چانیے ، پتر بچھ جاہ - گور و شوثر
 بندھو نام ، اے کو لے شو ، سم اوت بھواہ - بے پریت بھاوم ، آپناہ
 بے چانیے شرادھ درجہاہ - جلہ دانے نہ ، تے سروے ، بھلتام تر پتم ،
 اوتہ مام - سمتہ ماتا پتر بھيو ، دوا دشر دیوتے بھیاہ پتر بھيو ہمہ
 پانم سوداہ ، کھیر پانم سوداہ - مدھو پانم سوداہ تلود کم سوداہ -
 اود کہ تر پنم سوداہ - ہمہ مم بہ مم رجہ تم ، رجہ تم -

دائیاں یگنو پویت رکھ کر پڑھیں :-

نود یوے بھیاہ لانگوٹھ اور گلے میں یگنو پویت رکھ کر :- سواہا
 رشی بھیاہ (دائیاں یگنو پویت رکھ کر) سودا پتر بھیاہ (دائیاں
 یگنو پویت رکھ کر) ابرھس مہ پرینتم ، برھمانڈم ، سچراچرم - جگت
 تر پیتو تر پیتو تر پیتو اوم استو -

سور یہ بھگوان کو پر نام کرتے ہوئے پڑھیں :- نود مہر مہ ندھانائے
 نماہ سو کرتہ سا کیئے - نماہ پر تکیشہ دیوائے ، باسکرائے نموناہ - شانتی ،
 پوشٹی ، تنھا تو شٹی ، سنو مے توت پر ساداتاہ - سرو پایہ پر شانتیچہ ،
 رترتہ راجہ انوسوتوتے -

سندھیا اور پاسن ودھی سہایت

(اوپر کی طرف نمسکار کرتے ہوئے پڑھیں) :- منہ اور دھوائے دے
 مذکورہ (بچے کی طرف) نمودھرائے دے یا شیچ دیوتاے تسیام
 پرتی و سنتی ، یے تابشیچ ، دوناہ - (ترپن کرتے ہوئے پڑھیں) :-
 اوم نو برھنے ، نمودھرائے ، منہ پر تھیوئے ، منہ او شدھی بھیا
 نمودھرائے ، نمودھرائے پتے ، نمودھرائے ، برہتے ، کرنومی - یی ، ایے تاسا
 ایو ، دیوتا نام ، سار شٹم سائیو جیم ، سہ لوک نام ، سامی پیم آپنوتی - یے ایوم
 ودوان سودھیا ایم ، ادھی تے - برھما دیاہ ، سروے ، دیوتا ترپنٹو -
 (گلے میں یگنوپوت رکھ کر پڑھیں) :- سہ کا دیاہ ، سروے رشیہ ،
 ترپنٹو ، ترپنٹو (بایاں یگنوپوت رکھ کر) - اگنی شواتا دیاہ ، سروے
 پترہ ترپنٹو ، ترپنٹو ، دیوتا بھیاہ پتر بھیشچ ، مہا یوگہ بھیا
 ایوچہ - منہ ، سودھ چہ ،

 سواہ چہ نیتیم ، ایو ، بھونٹو ای ہے - اوم ت ست
 برھم ادھیے تاوت تھوادے - پتا موگہ کو تراہ سودا منہ - ترپتیام ، ترپتیام
 ترپتیام - (ایسے ہی) پتا مہاہ - پرتیا مہا - ماتا سودھانہ ترپتیام ترپتیام ،
 ترپتیام - (۳) - - - - - پتا مہا سودھانہ ترپتیام (۳) پرتیا مہا
 مذکورہ ماتا مہا سودھ پرتیا مہا - وردھ پرتیا مہا - ماتا مہا - پرتیا مہا - وردھ
 پرتیا مہا سودھانہ ترپتیام (۳) (ایسے ہی) اور پتروں کو ترپن کر کے

گا سترم ، وردا بھیا نکوشہ کرام ، شولم ، کپالم گوئم ، شنگلم ، چکرم ،
 اتھار پندھو گوگلم ، ہستیہ ، دھنتم بھجے - (تین بار پڑھیں) :- آگچھ ، وردک
 دیوی ، تیر کیرے ، برحمہ وادنی - گایتری چھند سام ، ماتر برحمہ یونے ،
 نموسوتے

پرانایام کر کے ترین کرتے ہوئے پڑھیں) :- دشنہ بھرجنہ چرتم ، شستینہ
 چہ پورا کرتم - تریو گوگتتم ، سہسریہ ، گایتری ، ہن تی کو لی شتم ؛ دیوا ، گاؤ
 شر و تریاہ - دیوا گاؤ وودو - گاؤم ، ووتا ، گاؤم ، بیتہ ، منہ سس
 پتہ ، یتم دیو یگم سواہا - واپے سواہا ، واتے واہ (پورب دشا کو منسکار
 کرتے ہوئے پڑھیں) :- اوم نماہ پراچے دشنے ، یاشچہ ، دیوتا ، ایے تہ
 سیام پرتی و سنی یے تابشچہ وونماہ - (پورب دکھن کوئن کو منسکار کرتے
 ہوئے پڑھیں) :- نموا و انترائے دشنے مذکورہ (دکھن دشا کو) نمود کھینائے
 دشنے یاشچہ مذکورہ (دکھن کچھم کوئن کو) نموا و انترائے دشنے مذکورہ (کچھم
 کو) نما پرتی چے دشنے مذکورہ (کچھم اتر دشا کو) نموا و انترائے دشنے مذکورہ
 (اُتر دشا کو منسکار) نماہ اودی چے دشنے مذکورہ (اُتر پورب دشا کو
 نموا و انترائے دشنے یاشچہ ، دیوتا ، ایے تہ سیام ، پرتی و سنی یے تابشچہ
 .. نماہ -

مہا گائتری شاپودھار منتر سے وشوا منتر رشی - وشٹار پنکھتی گائیک
چھندہ - سوتادیتوتا - شاپودھارے - ونہ یوگاہ -

نیچے لکھے ہوئے چار وید منتروں کا دشانش کریں :-

اوم برہمہ ناگنی سم ودانو ، رکھوہا ، بادھتا میتاہ - امی وایوستی
گرہم ، دورنا مایونم ، آتھئے (رگ وید) ہرنیہ گرہاہ ، سم ورتتا
گرے ، بھوتے سے جاتاہ ، پتر ایکہ آرت - سہ دادھار ، پرتھیویم ، دھیام
اوتے مام ، کیئے ، دیوائے ، ہوشا ، ودھے مہ (یجر وید) اوم آوا یوئے
یاوا یہ ویا ، یانور ، وایا ، یواہ ، اوم ہروسی - پاپمانم ، مے ودھی
(سام وید) سو بھدرا ، پاونی ، سودھا ، گائتری ، وشو بھیشم - وشاپام
یے نام ، کرتوا ، یٹھاسم - وپری تنہ (اتھرو وید)
ریانی سے سنکپ چھوڑتے ہوئے پڑھیں :-

تت سوتور ، یثی منتر سے ، وشوا منتر ، رشی ، گائترم چھندہ - سوتادیتوتا ،
دیتوتا ، آتمنوا انگناہ ، کایو پار جتہ پاپہ نوار ناتھم - عیتہ کر مہ منتم چترورگہ ،
سدھرتے ، جپے ، ونہ یوگاہ - (۳) موکھتار درومہ ، ہیمہ نیلہ ، دھولہ
چھائیے ، موکھئے ، تری کھئے ، یوکتام ، پندو ، نبھ رتنہ ، موکتام ،
تتواتمہ ، ورناتیکام ،

دُھیو، ناسکا یام، ییش چکھوشے، 'ناہ' للاٹے پرچو دیات شرسی،
 تت سو تور ہر دیائے نماہ۔ ورنیم، شر سے سواہا۔ بھرگو دیو سے
 شکھائیے وشٹ۔ دُھی مہی، کوچائے ہوم۔ دُھیو، یوناہ، نیترا
 بھیا م، دو شٹ۔ پرچو دیات، استرائے فٹ اوم آپاہ،
 ستہ نہ یوہ۔ جیو تر نیتریو۔ رسو موکے۔ امر تم للاٹے۔ برہمہ
 بھور بھواہ، سوروم، شرسی۔

(ماریں کرتے ہوئے پڑھیں :-)

تت سمائے نماہ۔ سہ سم پٹائے نماہ۔ دو ورتے تائے نماہ۔ تور
 وستر نائے نماہ۔ ورمو کھائے نماہ۔ رے تر موکھائے نماہ۔
 نے چتر موکھائے نماہ۔ ام نیچے موکھائے نماہ۔ بھہ شٹھ موکھائے
 نماہ۔ رگوا دھو موکھائے نماہ۔ دے ویا پکا بجلیے نماہ۔ وشکٹائے
 نماہ۔ سے یم پاشائے نماہ۔ دھی گرتھی کائیے نماہ۔ مہ سُمو کھون
 موکھائے نماہ۔ ہی ولیمھائے نماہ۔ دھی مو شٹکائے نماہ۔ یومینائے
 نماہ۔ یو کورمائے نماہ۔ ناہ وراہائے نماہ۔ پرے سیم ہا کرانتائے نماہ۔
 چو ہا کرانتائے نماہ۔ دمد گرائے نماہ۔ یات پلہ وائے نماہ۔ میرا نایام
 کر کے سنکلیپ چھوڑتے ہوئے پڑھیں :- اسے شرسی۔

روہی تاکھیہ ، سورپو ، وپشچت من سا ، پونا تو - یت برصا وادشتر
 تمنا ، ما ، ہمیت ، سُرِیایہ ، بہ بھراجائے ، ویئے نموناہ - (انگ
 نیاس کریں) :- ”نا بھو! او ہردی! امہ! شرسی! بھو! پادیوہ!
 بھو! ہردی! سوہ! شرسی! او م بھو! انگو شٹا بھیا م ناہ! بھو!
 ترجنی بھیا م ناہ! سوہ! مدھیما بھیا م ناہ! جہانا میکا بھیا م ناہ! اجناہ
 کنٹھ کا بھیا م ناہ! تپاہ! سیتم کرتلہ کرپرشٹا بھیا م ناہ! بھوہ ،
 پادیوہ! بھوہ! جانوہ! سوہ! گوہیے! جہا! نا بھو! جہا! ہردی! تپاہ!
 کنٹھ! سیتم! شرسی! او م بھوہ! ہردی! ناہ! بھوہ! شرسی! سوہ!
 سوہ! شکھائے! وشٹہ! جہا! کوچائے! ہوم! جہا! نیترا بھیا م ، ووشٹہ!
 تپاہ! سیتم! استرائے! فٹ۔ ت۔ سو تو ر! انگو شٹا بھیا م ناہ! ور نیم ،
 ترجنی بھیا م ناہ! بھرگو دیو سے مدھیما بھیا م ناہ! دھیی جہی! انامکا بھیا
 ناہ! دھیویوناہ! کنٹھ کا بھیا م ناہ! پرچودیات کرتلہ کرپرشٹا بھیا م
 ناہ! ات پادیو! سو تو ر! جانوہ! ور نیم! کٹیام! بھرگو! نا بھو! دیو سے ہردی!
 دھیی جہی! کنٹھ۔

دیواہ۔ (شکر بھگوان کا دھیان کرتے ہوئے پڑھیں)۔ برہمنس
 ترشٹوپ مناہ۔ اوم بیت جاگرتو، دُورم، اودیتے، دیوم، مدو، سُب
 تسے تھئے ویتی۔ دُورم کم، جوتی شام، جیوترا یکم، تن مے مناہ، شو
 سنکپم استو۔ یے نہ، کرما، نیہ سو، منی شنو گئے کرن ون تی ودتے
 شودھی راہ۔ بیت اپوروم، یکیم، انتاہ، پر جانام، تن مے مناہ شو
 سنکپم استو۔ بیت پر گیا نم، اوتہ چے تو، دھر تہچہ، بیت جیوترا امر تم
 پر جاسو، ایسات نہ پرتے کچنہ، کر مہ، کریتے۔ تن مے مناہ مذکورہ لیمن
 رچاہ، سامہ، یوچم شی، لیمن پر تشٹھا، رتھ نابھا و وارہ لیمن چتم،
 سروم اوتم پر جانام تن مے مناہ (مذکورہ) سوشار تھراشوان یو وین
 منوشان نے نی ییتی، ابھی شو بھر، واجناہ ایو و۔ ہرت پر تشٹم،
 بیت اجہرم، یوشٹم تن مے مناہ (مذکورہ) اتھ یہ نی شہ، ایے لیمن
 منڈلے، پور شو، یشچہ شہ، ہرن میاہ، پور شا۔ اتھ یہ نی شہ، ایے لیمن
 منڈلے، پور شو، ایم یو و سویم، دھینے، کھین پور شاہ۔ شکیم رُودر سے
 یے اودگات پور ستات، ہتو، ارنوات، بی برا جہ ماناہ، ہر سے،
 مدھیے۔ سہ مام رتھ بھو۔

اگر تاه۔ تے نہ دیوا ایجنہ، سادھیا، رشتہ یسچہ یے۔ تسات یگیات،
 سرو ہوتاہ، سم بھرم، پرشت آجیم، پشون تان چکرے، وایہ ویان،
 آرنیان گرامیان چہ یے۔ تسات، یگیات، سرو ہوتاہ، رچہ سامانی،
 جہ گہرے۔ چند انسی، جہ گہرے، تسات، یچونہ مات، اجایہ،
 تسات اشوا، اجاین تہ، یے کے چو بھیا دتاہ۔ گاؤ، بہ، جہ گہرے
 تسات، تسات، جاتا، اجاویاہ۔ یت پورشم، وید دھوہ، کتی دھا،
 ویکلین۔ موکھم، کم اسے، کو باہو، کا اورو، پادا، اوچے تے۔ براہمنو
 سے موکھم، آسیت، باہو، راجہ نیاہ، کرتاہ۔ اورو، قت اسے، یت
 ویشاہ، پد بھیا م شودرو اجایہ تہ۔ چندر ما منسو جاتاہ، چکشیوہ، سورو
 اجایہ، موکھات، ایندر شچہ، اگنیشچہ، پرانات، وایور، اجایہ، نابھیا،
 آست، انتہ رکم۔ شرشٹو، دھیوہ، سمہ ورتتہ، پد بھیا م، بھویر شاہ
 شروترات تھا لوکان اکلین۔ سہتا سیاسن، پردھیہ، تری، سہتہ،
 سمیدھا کرتاہ۔ دیوا یت یگیم، تھوانا، ابدھن پوروشم، پشوم۔ یگے
 نہ، یگیم، ایجنہ دیوا، تانی، دھرمانی، پرتھانیاسن۔ تے ہہ نام،
 ہی مانا، سچنتہ یت، پوروے، سادھیہ، سنٹی

اوم، پہلاٹ، بہت، پاتو، سوہم، مدھواپور، ددھت یگیہ پتا، او
 ہرہتم۔ مات پوتہ یو۔ ابھیہ رگہ تیا کتا، پر جا پیرتی، بہرہا، وراجتی۔
 روشنوبھگوان کا دھیان کرتے ہوئے پڑھیں)۔ اوم آئوش ٹوبھے،
 سوکھ سے، ترشٹو جنتے، دیوتا۔ وشوامتا، پورشاہ، ساکیات، پرشی،
 نامایاہ، سمرتاہ۔ اوم پرنش میدھا پرنشہ سے ناراینہ سے آرشم، اوم
 سہسریشر شا پورشاہ سہسر اکھیا سہسر پات۔ سہ بھوم، وشو تو دوروا
 تیش ٹھت، دشانگولم۔ پورشر، اودم سرودم، یت بھوتم، یت
 چہ بھوم۔ اوتا، مرتہ تو سے شنو، یت لہنے نہ، تی روچتے۔ ایستا
 واحد سے، مہیا تو، جیا یان چہ، پوروشہ۔ پادوسے، وشوا، بھوتانی
 ترپادسیا مرتم، دیوی۔ ترپات اور دو اودیت پوروشاہ، پادوسے
 مابھوت پوناہ۔ تورو شوم، ویا کرانت، ساشنا، نشنے ابھی۔ تسات
 وراٹھ اجایت، وراجو، ادھی پورشاہ۔ سہ جاتو، اتہ رچتہ، پشپات
 بھوم، اکتو، پوراہ۔ یت پورشینہ، ہوشا دیوا یگم اتہ نوتہ۔ وسن
 تو، اسیاست آجیم، گرشنہ، پدمہ، شرت، ہویہ۔ تم یگ، پرشی
 پروکین پورشم، جاتم۔

شستوشی - سور یا چند سو، دھاتا، بیتا پوروم، اکلیپت - دیو
 چہ، پرتھیویم، چانتہ رکیم، استوسواہ - (سیر کو چھڑکتے ہوئے پڑھیں) :-
 اوم بھوہ، اوم بھواہ - اوم سواہ، اوم ہا، اوم جاہ، اوم تیاہ اوم،
 سیم (تین آپمن کرتے ہوئے پڑھیں) :- اتاہ چرسی بھوتے شو، گوہ
 ام، وشوتو موکھاہ - توم یگس توم وشٹکار، آپو، جیوتی، رسو، مرتم، برجم
 بھور، بھواہ، سوروم - (پرانا یا مکر کے سر یہ بھگوان کی طرف تین جلاخیلی
 چھوڑتے ہوئے تین بار گایتری منتر پڑھیں) :- اوم بھور بھواہ، سواہ،
 ت، سو تورد وغیرہ۔

راڈ پستھان کرتے ہوئے پڑھیں :- اوم، اودو، ینتم، اسہ س پری، جیوش
 پشینہ، اوتہ رم - دیوم، دیوترا، سوریم، اگنہ جیوترا اوتہ مم - اودیم، جاہ
 ویدسم دیوم، وہنتی، کیتواہ - دہشے، وشوٹائے سوریم - اوم چترم، دیوا
 نام، اودگانی کم، چکیور ہترے، ورونیا گینے - آپرا، دھیا دا پرتھوی،
 انہ رکیم، سور یہ آتما جگتس تھوشچ - اوم تت چکیور دیوہتم، پورسات
 شکر م اوجہرت - پشیم، شردہ شتم - جیومہ شرداہ شتم - اوم ہنساہ،
 شوچی شت، وسورنہ، رکہ ست، ہوتا، ویدشت، اتی بھر، دورونہ
 ست - نرشت، ورست، رتہ ست دیومہ ست، ابجا، گو جا، رتہ جا، ادرجا۔
 رتم۔

سنو، کو پیاہ۔ آپو اسمان ماتراہ، شونہ سینٹو، گھرتے نہ، ما، گھرتے
 پاہ پون تو۔ وشنو، ہی، پریم، پروہنتو، دیویر اوڈیت آبھیاہ،
 شوچہ آپوتہ یے می۔ پدم، آپاہ، پروہتہ، یت کچت، دوترم، می۔
 یدواہم، ابھی دروہہ، یدوا، شیشپہ، اوتانرتم۔ موچن
 تو، ماشپہ کتیات، اتھو، وارو نیات، اوتہ۔ یتھو، لکھے،
 پڈویشات سروسمات، دیو، کلیمو شات۔ یت جاگرت، یت سو
 پتاہ، پاپم، ابھیہ جگامہ۔ سروسمات ماتسمات، یے نہ ساہ، پرہوچو
 تو۔ ددھی کراہو اکارشم، جشٹو، اشو سے، واجناہ، سوربھی،
 مکھا کرت، پر نہ آیونشی تارنشت۔ اوم درو پدا، دیوین،
 موٹو چاناہ۔ سوناہ، سنو اتی ملات ایو۔ پوتم، پوتری نہ، واجیم،
 آپاہ، شونہ صتو، یے نہ ساہ۔ اوم رتم چہ، سیت چابھی دھات، تپسو
 دھیه جایتہ۔ تورا تر، اجایتہ، تو، سمرو، ار نہ واہ۔ سمدرات
 ار نہ وات ادھی، سموتسرو، اجایتہ۔ اہورا ترانی، وید دھت وشنو
 ے۔ می۔

رچھاتی کو چھڑکتے ہوئے پڑھیں۔ آپو، پیشا، میو، بھوہ، پیروں کو تان
 اور جے، دو حاتہ (سیر کو) چپے رنائی چکے (چھاتی کو) یو واہ، شو، تورا۔
 پیروں کو) تے بھاجہ تے ہناہ (سیر کو) اوشہ، قریو، ماتہ، راہ، (سیر کو) تھارنگہ
 مامہ، دو رچھاتی کو) یے کھیا یہ چوتھ (پیروں کو) آپو جنہ، تھاجناہ۔
 رچھاتی اور (سیر کو) ہرنیہ، ورنہ، شوچہ، یاہ، پاوکا، یا سو، جاتاہ۔
 کشپو یا سو پندرہ۔ یا اگنم، گر، بھم، ودھ، روپا، تانہ، آپاہ،
 سم سیونا، بھونٹو۔ اوم یا سام، دیوا، دیوی، کرنوتی، بھیکشم، یا
 انتہ، رکے، بھودھا، بھونتی۔ یا اگنم، مذکورہ۔ اوم یا سام، راجہ، ورو، نو،
 یاتے، مدھی، ستانرتے، اوپشین، جانا، نام۔ یا اگنم، مذکورہ۔ اوم
 شیوینہ، ما، چکھوشا، پشیہ، تاپاہ، شو یا توپس، پرستہ، توچم، مے۔
 مدوشچہ، شوچہ، یو، یاہ، پاوکا، تانہ، آپاہ، شمیونا، بھونٹو۔ اوم
 شو دیو، بیرا، بھٹہ، آپو، بھونٹو، پی تے، شم، یور، ابھی، سو،
 ماہ۔ اوم، شنہ، آپو، دونیاہ، شنہ، سنٹو، نو، پیاہ، شنہ، شمد، ریا،
 آپاہ، شمونہ۔

تور، وریم، بھرگو، دیوسے، دسی نہیں، دجیو یوناہ، پرچودیات، اوم
آپو، جیوتی، رسوم تم، برحمہ، بھور، بھواہ، سوروم (سایم کی تین آچمن
کرتے ہوئے پڑھیں)۔

اوم، اگنی شچہ، مامینوشچہ، مینوپتیشچہ، مینو کرتے بھیاہ، پاپے بھيو،
رکھینتام۔ یت اہنا، پاپم، اکارشم، منساواچا، ہستا بھيام، پد بھيام،
اودرینہ، ششنا۔ ہست، اولومپتو، یت کچت، دورتم، می دم اہم
آپو امرتہ یونو، سیتے جیوتشی جہومی، سواہ۔

صبح کی تین آچمن کرتے ہوئے پڑھیں)۔ اوم، سُریشچہ مامینوشچہ،
مینوپتیشچہ، مینو کرتے بھیاہ، پاپے بھيو، رکھینتام۔ یت راتریا، پاپم
اکارشم، منساواچا، ہستا بھيام، پد بھيام، اودرینہ، ششنا۔ راتریس
ت، اولومپتو، یت کچت، دورتم، می دم اہم آپو امرتہ یونو، سیتے
جیوتشی، جوہومی سواہ (مدھیاہن کی تین آچمن کرتے ہوئے پڑھیں
اوم آہاہ، پونن تو، پرقتویم، پرتھوی، پونتا، پونا تو، مام۔ پونا تو، برحمہ نس
پتی، برحمہ پوتم، پونا تو، مام۔ یت اوجیشٹم، ابوہیم وا، یدوا، دوشترتم
مہ۔ سرودم، پوننتو، مام آپو، استام چہ، پرتی گوہم، جہومی سواہ۔

سریشچہ، دیوتاہ۔ چندشچہ، ویابہرتی نام، ایکا کیرانام، اوکٹاکیم، دکیا
 نام، ایتوکٹاکیم۔ وشوامتر، رشی چندو، گایترم، سوتاتھا۔ دیوتوبہنے
 جچے، گایتری، یوگ، اوجہتے۔ آواہیامی، گایترم، سروپا، پرناشے۔
 نہ گایتری، پریم جیسم، نہ ویابہرتی سم ہوتم۔ آگھ، دروے، دیوی، جچے
 مے، سنی دھو، بھو۔ گایتم، ترایے، یسات گایتری، قوم، تہا
 سمرتا۔ اگنی، دایوشچہ، سریشچہ، برہسپتیا، پہ، ایوچہ۔ ایندرشچہ، دھو
 دیواشچہ، دیوتاہ، سم اوداہرتاہ۔ ایوم، آرشم، چندو، دیوتہ، ونے یوگم
 چانوسمترے۔ گایتری، شکشام ابھدی، گایتری، سمنتاہ۔ آتمشپا پاہ،
 پرکھے، پرانایام، کوریات۔ (اچلی دھارن کرتے ہوئے پڑھیں)۔
 اوجوسی تی، گایترم، آواہیے، دیوانام، آرشم۔ اوجوسی، سہوسی، بلم اسی، براجوسی
 دیوانام، دھامہ ناماسی۔ وشوم اسی، وشواؤ، سروم اسی سروایوہ،
 ابھی بھوہ۔ (پرانایام کریں) پرانایام کانتر۔ اوم بھو، اوم بھواہ، اوم
 سواہ اوم ہماہ، جناہ، اوم تپاہ، اوم ستیم، اوم تت سو

یتی دم، ووتوا، کرتوم، تہا، سارخم، جے۔ رپانی انجلی میں رکھ کر سنگاپ
 پڑھ کر ندی میں ڈالتے ہوئے تین بار پڑھیں) :- اپام پتے لے، وومیے، پاشہ
 پانیے، دسی ہی۔ تن نوور نو پر چو دیات۔ اوم ت ست برہمہ، اومے تاوت،
 تیقوادے، اموک ماسہ سے، اموک پکیسے، تیقوا، اموکایام آتمو وانگناہ،
 کایو پار جتہ، پاپہ نوار نارقم، مٹری وشنو پتر تم، اموک ندیا پروا جیے،
 سنام اہم کریشیے، اوم کر دوشو۔ رسیرو انجلی سے پانی پھینکتے ہوئے پڑھیں
 اوم ت وشنو پر تم پدم سدایشینی سوریاہ۔ دیو دیو، چکھشور آتہ تم۔ ت ست
 ویرا سو، وپنے یو، جاگر وانشاہ، سمندھتے، وشنو ریت پر تم پدم
 رسیرو چھڑکتے ہوئے پڑھیں) :-

اوم بھو اوم بھواہ اوم سواہ اوم ہما، اوم جناہ، اوم پناہ، اوم تہا اوم ستھان
 کرتے ہوئے پڑھیں) :- اوم ہنساہ، شوچی شت و سورنتہ رکھ پست
 ویدی شت، اوتھیر دوروند، ست۔ ریشٹ، درست ریشٹ، درست
 ست، اکما، گوجا، ادوجا، رتم۔ (ترین کرتے ہوئے پڑھیں)
 یجیا لگے میں یگنو پویت رکھتے ہوئے پڑھیں) :- سواما ریشی
 یگنو پویت رکھ کر پڑھیں) :- سودا پتر بھیاہ (دایاں یگنو پویت
 پڑھیں) :- آبرمس پتر بھیاہ، برہمانڈم۔

ہرتے نہ، پاپے نہ، برصہ لوکم، ورجائے ہم۔ (پہلی مٹی کو چار حصے کر کے
پہلا حصہ ماتھے پر ملتے ہوئے پڑھیں)۔ کوکسے، رودرو جگتی۔ مانس
تو کے تینے، مانہ آئو، مانہ گوشو، مانو اسٹویشو، ریریشاہ۔ ویران مانو،
رودر بھامتو، ودھیر ہوشمنتو، منسا، ودھیمے۔

(دوسرا حصہ بائیں کندھے پر ملتے ہوئے پڑھیں)۔ اوم بھوہ اوم بھواہ
اوم سواہ۔ (تیسرا حصہ دائیں کندھے پر ملتے ہوئے پڑھیں)۔ اوم جہا،
اوم جناہ (چوتھا حصہ سر کو ملتے ہوئے پڑھیں)۔

اوم تپاء اوم سیتم۔ رپرانا یام کر کے پڑھیں)۔
ترتھسیا واہم، کوریات، تپ رکھیامی نترم۔ کورو کیرتم، گیا گنگا، پر بھاسم،
پٹکرانی چ، تر تھا تانی سروانی، سنان کالے، بھونٹوے۔ پرپ دے،
روہم، دیوم، اہمہ سام، پترم اور پترم۔ یاچتم، دے ہی دے ترتم، سرو پا پ
پنوتیے۔ رودان، پرپ دیے، وردان، سروان، اپسو شد ستوم۔ سرطان
سوشو شچو، پرپ دے، پر نہ تاہ، سرتھا۔ دھم، اپسو شد، روہم، پرپ
سوشو شچو۔ آہاہ، پوہیاہ، پوہرا شچ، پرپ دے، شترم۔ تھا۔ رودرا شچا
گنگش، سرپا شچ، وروہس تو اپ، یوچہ۔ شترم، تو اشوے پاپم، پونہ تے

پندرہ۔ یتہ پندرہ، بھیا جیے، تونو، ابھیم کردھی۔ مکھ ون چھگدھی، تو، تنہ
 اوتی بھر، وودشو، و مردو، جہی (دکھن) سے دوسرے حصہ کو جل میں
 ڈالتے ہوئے پڑھیں)۔ شاسہ سیاوشو بھو، و مردو، ایندرہ۔ سستی
 وا، و پستی، ورتربا، و مردو، وشی۔ ورشیدراہ، پور، ایے توناہ، سومہ
 پاہ، ابھینکرہ۔ ریشرا حصہ چھم سے ڈالتے ہوئے پڑھیں)۔ ورکیو،
 و مردو جہی، وورترے، ہنوروجہ، و مینوم، ایندرہ، ورتربن، امہ ترسیا
 بھداستہ۔ (چوتھا آتر سے ڈالتے ہوئے پڑھیں)۔ و سوکرے، ترشوپا
 ایندراہ۔ ایدم، سوے، جرتراہ، چکت ہی، پرتسپم شاپم، ندیو و ہنتی، لوپاشا
 بہیم، پرتیجہ مت سیاہ، کردشٹا، وراہان، نرتتھ، لکھیات۔
 دوسری مٹی پانی میں مل کے نابھی کے اوپر ملتے ہوئے پڑھیں)۔
 یگیسا انوشٹپ، مرہما۔ اشو کرانتے رتھ کرانتے و شو کرانتے، و سوندھرے۔ اودھر
 تاسی، وراہی نہ۔ کرشنے نہ۔ شتہ باہونا۔ مرتیجہ برہمہ دتاسی، کشپنی نہ،
 ابھی منتری تا۔ مرتیجہ کے ہرے پاچم، ین میا دو شکر تم کر تم۔ و اچا کر تم،
 کر مہ کر تم، منہ سائیٹ تو، چنتی تم۔ مرتی کے، دیسی مے، پویشٹم،
 تو یہ، سرودم، پر ششٹم تو یا۔

ایسے تے شتم ورنہ، یے سہرم، گیکے یاہ، پاشا و تہا، جہا ناہ۔ تے پھر نو،
دیواہ سوتا، بر سپتر و شے دیوا، مرقو، موخن تو، سور کاہ۔

(بائیں طرف تین جلا جلی ڈالتے ہوئے پڑھیں) :- بچا کھونہ سے، شوناہ،
شے پھسے، چا پاہ۔ سو متریانہ، آ پاہ، اوشدھیو، بھوتو، دور متریانہ،
تھیئے، سنتو، یوسمان، دیوشٹی، یکم چہ، دیم، دشماہ۔

(منسکار کرتے ہوئے پڑھیں) :- یت کم چیدم، ورونہ، دیوے جنے، بھورو
ہم منشا شچرام اسی۔ اچت تے، یت تو، دھرمایہ، یو پی، مہ مانس،
تسمات، اینسو، دیوری رشاہ۔ (مٹی کو تین حصے کر کے پہلے حصہ پر پانی
انگوٹھے سے چھوڑتے ہوئے پڑھیں) :- اوم بھور بھواہ سواہ، ات سروت

ورنیم، بھرگو دیوے، دی جیے۔ دھیو یوناہ۔ پرچو دیات۔ (دوسرے حصہ پر
پانی ڈالتے ہوئے پڑھیں) :- تر تے سے جہا پاکھتی، آدتیہ آہ۔ آدیتا، او، ہی
کھیاتا دیک کولات دیہ سپر شاہ۔ سوتیر شاہ، سرو تو تیتھا۔ نو نو نے شیا، سو گہ
نے ہسو، داو تیاہ۔ (تیسرے حصہ پر جل ڈالتے ہوئے پڑھیں) :- میدھا،
تی تقیر، گایترم، وشنو۔ اود دوا، اونتو تیتو وشنور وچکرے۔ پر تھیواہ،
سپتہ واہامہ بھی۔ (تیسرے حصہ کو چار حصے کر کے پہلے مٹی کے حصہ کو پورب
سے ندی میں ڈالتے ہوئے پڑھیں) :- بھرگہ سے، برہتی۔

پرانا یام کرنے کی ودھی :-

منتر :- اوم بھوہ ، اوم بھواہ ، اوم سواہ ، اوم جہاہ ، اوم جہاہ ، اوم
 تپاہ - اوم سیتم - اوم تت سو تورو نیم بھرگو دیو سے ، ودھی ہی ، دھیو
 یوناہ ، پرچو دیات ، اوم آپو جوتی ، رسو مرتم ، برسمہ بھورا ، بھواہ ،
 سوروم - اس منتر کو پڑھتے ہوئے انگوٹے سے دائیں نتھنے کو بند
 کر کے بائیں نتھنے سے وائو چڑھاتے ہوئے ”پورک“ کریں - دوبارہ مندرجہ
 بالا منتر کو پڑھتے ہوئے بقایا انگلیوں سے بائیں نتھنے کو بند کر کے ”کبھک“
 کریں - اسی منتر کو تین بار پڑھتے ہوئے دائیں نتھنے سے آہستہ آہستہ وائو
 چھوڑیں - اس ودھی سے پرانا یام کر کے تسکار کرتے ہوئے پڑھیں :-
 برسمو گنیا دیاہ ، نموا گینے ، آپسو شدے ، نہر بندرائے ، نوو روٹا
 نوو واروینے ، نوپاں چئیے - نوو دیہاہ - (اُپستھان کرتے ہوئے پڑھیں :-
 او بھرتے ، ترشوٹپ وروناہ - اوم ہی راجہ ، ورو نشچ کار : سربایے ،
 پنٹھا منوویتہ واوو - اپہ دے ، یادا ، پریتی دھاتہ وے ، کرو تا پ کھتا
 ہر دیا ودھت - رہاتھوں سے یانی میں یین آورتھ یعنی منڈل بنانے
 ہوئے پڑھیں) :-

یسے ، راگیو ، جگتی ، وروناہ -

ترتم ، ابو ، سامانام ، بھوتی ۔ مانا ، شمشیر ، اورو روشو ، دھرتی ، پرانگ
مرتے ۔ رکھا ، برہمہ نس پتے ۔

(یگیہ سوتر دھوتے ہوئے پڑھیں) :-

اوم گائترے ناہ ، اوم ، بھور ، بھوا ، سواہ ، ات سوتور ، وریم ،
بھگو ، دیوے ، دھی مہے ۔ دھیو ، یو ، ناہ پرچودیات ۔ (۳)

یگیہ سوتر گے میں ڈالتے ہوئے پڑھیں) :-

یگنوہ ویم ، پرہم ، پوترم ۔ پر جا پتریت ، ہجم ۔ پورستات ۔ آیو
شیم ، اگریم پرتی موخہ ، شو بہرم ۔ یگنو پو تیم ۔ بلم ، استو ، تے جاہ
یگنو پو تیم اسی ، یگے توا ، اوپ ، وی تے نہ ، اوپ ، نہ ، ہیامی رپاؤں
وغیرہ دھو کرتیں بار آپن لے کر دوبار بائیں طرف سونگھ کر چھوڑیں ۔
بائیں ہاتھ کے پنج میں رکھے ہوئے پانی کا ترجمینی اور انگوٹے سے
دونوں ہتھوں کو سپریش کریں ۔ انگوٹے اور انا میکا سے دونوں اکھوں
کو سپریش کریں ۔ کینٹھا اور انگوٹے سے دونوں کانوں کو ہتھیلی سے
نا بھیتھان اور ہر دیہ کو سپریش کریں ۔

نتیہ کرم ودھی

اتھ سنان ودھی

شری گیشائے نماہ۔ (داتن کرتے ہوئے پڑھیں) :- اُیو ر بھلم ، لیشو ورجاہ ، پر جا
دھرتی و سونی ، چہ۔ برہمہ پر گیا مچہ ، میدھیام چہ ، تو م نو ، دے ہی ، ونسپتے۔
(ہاتھ دھوتے ہوئے پڑھیں) :- یو و شو چاکشور اوتہ ، و شو تو موکھو ، و شو تو
ہستہ ، اوتہ و شو تسپات۔ سم باہو بھیا م ، دھتے ، سم پتہ پتیرے ، دھیا وا پر بھوی
جنہین دیو ، ایکاہ۔

(دایاں پیر دھوتے ہوئے پڑھیں) :- نموستو ، بن تائے ، سہسر مورتیے ،
سہسر پادا کھیہ ، بشرور باہو۔ سہسر نامنے۔ پور شائے ، شاشوتے ، سہسر کوٹی
گیگہ دھارے ، نماہ۔ (دایاں پیر دھوتے ہوئے پڑھیں) :- نماہ کملہ
نابھائے ، منستہ جلمہ شاپنے۔ منستہ ، گیشوا ننندہ ، واسد دیو ، نموستوتے۔
(منہ دھوتے ہوئے پڑھیں) :- گنگا پر یا گہ ، گیہ ، نیہ میش ، پشکارادی ،
ترتھانی یانی ، بھوی سننتی ، ہری پرسادات۔ آیانٹو ، تانی ، کر پدم پوٹے
مدی یے ، پر کیشیا لیہ نتو ولسے ، نشا کلنکم۔ تر تھے ، سنے یم۔

Ver. 1.1
S. 10 A-shok
170 1/2 1/2 1/2 1/2

“सन्ध्योपासनविधि”

“महिम्नस्तोत्र”

हिन्दी और उर्दू
(लिपि में)

प्रकाशक—प्रेमनाथ शास्त्री (मिर्जापुरा काश्मीर)

मूल्य ००-५०